

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

VOL. 3. } చెన్న పట్టణము 1916 సం॥ నవంబరు నెల 3 వ తేది శుక్రవారము } No 180
సంపుటము 3. } స శ నా మ స ం వ త్స ర కా త్రి క మా స శు ద్ధ అష్టమి . } సంచిక ౧౫౦

సంగీత ప్రదాయని

వెల రూపాయలు 3.

ఈ గ్రంథము అతిప్రసిద్ధి జెందిన దాక్షిణాత్యగాన విద్యాపారంగతులైన విద్యాకృత వరదాచార్యులు, కె. వి. క్రినివాస అయ్యంగారు, వీణ కృష్ణమాచార్యులు వీరలచే రచింపబడినది. ఇందులక్షణ సంగ్రహమును అభ్యాసపద్ధతులును, స్వరజతులు, వర్ణములు, తాళగయ్యగారి కృతులు, పట్నం ను బహుజ్యయ్యగారి కృతులు, దీక్షితకృతులు మొదలగు సుమారు 140 పుటలను స్వర, సాహిత్యతాళ, కాలము లకుగురుతు లేర్పరచి అందరికి సులభముగ గ్రాహ్యమగునట్లుల వ్రాయబడియున్నవి. హాస్యనిమిషము, వీణ ఈ ఉభయవాద ములకు పటములును, వీటిగుణములును, వీటి సుపయోగించు విధములును వ్రాయబడి యున్నవి. డబిల్ క్రౌను 16 పుటలు వైజు 500 పుటలు. దశసరి క్లెసుకాగితములూ ముద్రితము. కాలికో బయిండు బంగారు గిలుటు చేయబడి యున్నది. వలయువారు ఈ క్రిందివారికి వ్రాసికొనవలెను.

మెసర్సు హో అండు కంపెనీ,
(సింట్స్, మద్రాసు.

546

అతిపుష్ట కాలమునకు తగిన శిరోతాప నివారణి యేది ?

మన చందనాది తయిలము

ఈతైలమును వారమునకు రెండు తడవలు ప్రాతః కాలములూ రాత్రుకొని స్నానముచేసినయెడల పి త్తనీరుదిగును. కన్నమంటలు, కపాలపుర్ణం, ఒంటితలనొప్పి, తలతిరుగుట వెంట్రుకలు రాలుట, శమనమవుతున్నవి. తీక్షణమైన బుద్ధి కలుగును. (కయము డబ్బా 1-కి రూ 2-0-0)

ఇదిగాక మావద్ద సువాసన వక్రపాడియు సువాసన సున్నము, కొబ్బరితురుము, సుగంధ స్నానపాడి, దేశాంగము చందనపవుడరు, అరగజా, కేసరిపవుడరు, పునుగు, జవ్వాది, అంబరు, మొదలైన వస్తువులు దొరుకును. క్యాటలాగు కావల సినవారు వ్రాయవలెను. కే. ఆర్. వి. అండు కో.

455 సువాసన వ్యాపారము, కుంభకోణము,
K. R. V. & Co. Perfumers. Kumbakonam

గ్యాలీన్ మోటారు సారశాల.

మోటారుబండ్లు నడుపుటకును, వాటిని బాగుచేయ గలగుటకును తరిపియదు నిచ్చుటకును మోటారుబండ్లు ఎట్లు నడుచునో యేభాగములు యేదేపనులుచేయునో అని చెడి పోయినపుడు స్వల్పముగాచేయు రిపేరులను యాయంతముల నెల్ల అభ్యాసపూర్వకముగా ఈపాఠశాలలో, యూరోపియన్ దొరవల్ల నేర్పించబడును. ఇది రెండుమాసములలో నేర్పించి గవర్న మెంటు వారివద్దనుంచి లై సెన్సు యిప్పించిపంపబడును. అందులకు ఫీను 60 రూపాయలు కట్టవలయును.

తిరిగి క్లాసులు డిసెంబరు నెల 1వ తేదీనుండి ప్రారంభ మగును. క్లాసులో చేరదలచినవిద్యార్థులు ఈనెల 30 వ తేదీని గాని అంతకు ముందుగాని దరఖాస్తులు చేసికోవలయును. పొరుగుారి విద్యార్థులు కోరినచో నివసించుటకు తావొసంగ బడును. ఈ క్రింద నుదహరించు వారికి వ్రాసికొనుడు.

(41) గ్యాలీ అండ్ కో, బ్రాడ్వే, మదరాసు.
Galley & Co., 149, Broadway Madras.

ప్రసిద్ధిజెందినకలము చేకధర

స్పెన్సరు కంపెనీవారి

'మర్క్-స్టయిలు'

ఫౌంటెను పేనా

రూ 2-8-0

మాత్రమే

రూ 2-8-0

మాత్రమే

ధరమాత్రమే స్వల్పముగాని ఉపయోగమున ఘనమయినది.

ప్రపంచములో ఫౌంటెను పేనాలు జేయువారి లో గొప్పకంపెనీ వాదివలన ఈకలము మా కొరకు ప్రత్యేకము తయారు చేయబడినది.

14 వన్నె బంగారు పాళి

వేగముగ వ్రాయదగి యున్నది.

రూ 2-8-0 మాత్రమే

స్పెన్సరు కంపెనీ లిమిటెడ్, మదరాసు.

180 పుటల పుస్తకము ఉచితము

ఆరోగ్యమును శాశ్వతముగాను పొందుట స్వాభావిక మైన కొన్ని విధులను అనుసరించుట వలననే కల్గుచున్నది. ఈ ఉత్తమమైన పుస్తకము ఆరోగ్యమార్గమును కలుగజేసి శరీరసౌఖ్యమును దృఢగాఢమును ఆయుర్వృద్ధిని ఇప్పించు ను, ఈపుస్తకము ఇనాముగా నీయబడును. పోస్టు చార్జి యా మేమే భరించువలెదము. వెంటనే వ్రాయును.

219 వైద్యశాస్త్ర మణిశంకర్ గోవిందజీ, ఆతంకనిగనా జోషధాలయం 156, బ్రాడ్వే, మదరాసు.

కలియుగ కల్పవృక్షము.

183

కృతయుగముందుకల్పవృక్షము సునుష్ఠులకోరిక లను సౌజన్యమునట్లు ఈకలియుగముందు మానవజాతి యొక్క ఈశిభాదలనుతీర్చి ఆయురారోగ్యైశ్వర్యము లనిచ్చునది యన వైద్యవిద్యకుపుస్తకముకోరికవారికి

ఉచితముగా సందపబడును

రాజవైద్య వారాహజీ కేశవజీ, ఆయుర్వేదోదయ టౌపధాలయము, 20 చీనాబజారురోడ్, మద్రాస్.

ఆత్మజ్ఞానా సంఘము.

శరీరమును విడచినతరువాత ఆత్మస్థితి.

దశయముల సద్భావమును గురించిన శాస్త్రీయచర్చ

చిన్ని వైజు సక్రమముగా. వెల రూ. 0-8-0

మేనేజరు, ఆంధ్రప్రదేశ్ కా కాన్వాలయము

591

పోస్టుచార్జ్ 212, మదరాసు

వృత్తాంత లేఖలు

వరంగల్లు వార్తలు

వరంగల్లు క్రొత్తమసీదు.

(ఒక విలేఖనునవద్దనుండి).

వరంగల్లు, అక్టోబరు 31:— ఈవిషయమై విచారణకు ఏర్పాటుచేసిన కమిషన్ వారు యావత్తు విచారణ పూర్తి చేసికొని నిన్నటిదినం హైదరాబాదుకు వెళ్లిరి. కమిషన్ వారు రిపోర్టు శ్రీ నైజామువారికి నివేదించిన పిమ్మట శ్రీవారి చిత్తము ఎటుల పరిష్కరింతురో తెలియదు. మాపురవైశ్య ప్రముఖులు ఇంతవరకు చాలా శ్రద్ధవహించి చేసినపని మిక్కిలి క్లాభునియును, గాని యికమీదట వారు చేయవలసినదియే మిక్కిలి నూత్నము. అది యెద్దియన శ్రీ నవాబువారి ఖుద్దన హాజరై ప్రప్రథమమునుండి జరిగిన సంగతులను కమిషన్ వారి రిపోర్టువైన వ్యాఖ్యానముజేసి వినుపించుటకు తగినవారిని ఏర్పాటు చేయుటయే ముందు జరుగవలసిన కర్తవ్యము అని దృఢముగా నమ్ముచున్నది.

జేగువ్యాధి.

ఈ మధ్య కేంద్రాబాద్ లో జేగువ్యాధి వ్యాపించి నందున అచ్చటనుండి జనులు అనేకులు మాపురమునకు వచ్చి చేరిరి. ఆ వచ్చినవారిలో ఇద్దరుముగ్గురు నిన్న యిరోజున జేగునలన నరణించిరి. ఇకమీద గ్రామము నలుప్రక్కల ఈ వ్యాధి ప్రజ్వలించు జనులు భయపడుచున్నారు. ఎలుకలు సహితము అక్కడక్కడ పడుచున్నవి. సర్వేశ్వరుని కృప యేలాగున నున్నదో తెలియదు. మా వరంగల్లు శ్రీమంతులకు సంబంధించిన అయిదుగురు తెగలవారు కేంద్రాబాద్ నుండి వచ్చి యిచ్చట భద్రసత్రములో నిగుటవలన బాటసారులకు తిదితరులవలన మిక్కిలి అననుకూలముగా నున్నది; గాన అట్టి శ్రీమంతులు తమవారిని పూరియట వారితోటలలో బంగాళాలలో నివాసము ఏర్పరచిన చాలా బాగాడును. కంతం వైకి వచ్చినపిమ్మట లేచి పోయేదానికంటె ఇప్పుడే మేలు కొనిన ఎల్లరకు తెనుకకమని నమ్మెదను.

గుంటూరు వార్తలు.

హోమురూలీకు.

(మా విలేఖనున వద్దనుండి)

గుంటూరు నవంబరు 1.—మాపురమున నూతనముగా నెలకొలుపబడిన (హోమురూలీకు) స్వారాజ్య సమితి పక్షమున గత నెల 28 తేదీన టవును హైస్కూలుహాలులో నొక బహిరంగసభ జరుపబడినది. నాటి దినమున చెన్నపురి నివాసులును న్యాయించియు ఆక్సీసు మేనేజరుగానును, చెన్నపురి రాజధాని స్వారాజ్య సమితియొక్క కార్యదర్శిగారు ను అగు బి. పి. వాడియాగారు “యుద్ధానంతరము హిందూదేశ స్థితి” గురించి యొక గంభీరపర్యాసమును నిచ్చిరి. నాటి సభకు పురమందలి యానంద్ గిరి యుద్ధానంతరము, విద్యార్థులు సభ నలంకరించిరి.

దివ్యజ్ఞానసమాజము.

ఈసమాజము పక్షమున 29 తేదీన హైస్కూలు హాలులో నొకసభ జరిగినది. అప్పుడు శ్రీ వాడియాగారు జాతీయ విషయములు దివ్యజ్ఞానసమాజము అనువానిని గురించియుపన్యసించిరి. వీరియుపన్యాసములు దివ్యజ్ఞాన సామాజికులకుమాత్రము రుచించును గాని తదితరుల కంతగా రుచింపనేరవు. తేలిజయము జన్మలవలన నోడింపబడుటకు కారణము తెలిజయములు ఆగ్రీకాలోని కాంగ్రేస్ వారును కూరముగా వధించి కష్టపెట్టి వారిని అక్కడనుండి తరిమివేసినందులకట! అనంతరములు కర్నూలు పునర్జన్మయందలి నమ్మకము సావ్యభౌత్యము మున్నగు వానినిగూర్చి వారి దృఢాభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. కడపట సభ్యులను గొన్నిప్రశ్నలనుగూర్చి కోరగా కొందరు అడిగిరి. వారికి నోచిన కొన్నింటికి జవాబుచెప్పి సభను ముగించిరి.

దివ్యజ్ఞానపటము.

మాపురమున దివ్యజ్ఞానసమాజమునకు గాను పరమొకటి ఛాపింప నుద్దేశించి వాడియాగారిచే నందుకై వింజమూరి ఛానాచార్యులుగాచే నివ్వబడిన స్థలములో శంఖుస్థాపన గావింపబడినది. కొందరు సామాజికులు, దాదాపు 700 రుపాయల చందాలనువేసిరి. మాపురమున అన్నియుగలవు. కాని నిడమొకటి కొఱతగా నుండెను. ఆకొఱత 29 తేదీన తీరినది.

హాకీ సంఘము.

ఈ పండుముయొక్క హైదరాబాద్ మాపురమున విజయ

తెనుగు స్వతంత్రభాషయా?

(ఎ. వి. నరసింహం పంతులవారు.)

(0)

IV

అటులైన, మీ ద్రావిడభాషలు స్వతంత్రభాషలైన హో, పలుమాటలే? తమభాషలకు స్వతంత్రములైన పేర్లను వహింపవా? వానికి సంస్కృతమేకదా! నామకరణము చేసెను. తెనుగు, త్రినగధము; తెలుగు; త్రిలింగభవము. ద్రావిడము=ద్రు-గత-అను (ఆర్యులయందలికి) ధాతుజమై, పాటిపోయిన వారిదేశము; కర్ణాటకము = కర్ణ యన్న కొండ లోయ; అట్టి లోయంగలదేశమనియెందె, (కాతక స్థానులను) కర్ణగాజు పరిపాలితదేశమని యెందెనర్థము. కావున నిమి సంస్కృత నామధేయము లందును. ఈచర్చ యెప్పుకొనఁ దగినదిగాదు; కాలానికము. ఎటులన్న, బహుళపదధూ యిష్టము నానార్థ పరిభోభింతయై లేఖ్యంబయి యెనుగు భాషలకు పేర్లు కలవయ్యెవా? పునునిజెప్పిన పేర్లు నానికి స్వీయములైనవే.

తెన్ను X నుడుగు = వృత్తియందలి తెన్ను శబ్దము నాద్యక్షర కేవలమునకు లోపమున, నుడుగుశబ్దము నందలి వధ్యనూత్న లోపమున గలుగును, దువర్ణ లోప నూచకమే 'c' బిందువు. ఇట్లు వృత్తి కేర్పడిన తెన్నుడుగు రూపమే 'తెనుగు' అను రూపమును దాల్చి వ్యస్తవైఖరిం జెందెను. దీనిరూపభేదము తెలుగు. ఇట్టివే నలుగురు మున్నగునవి.

ఇక తమిళపదము సంస్కృత భాష కెక్కి దాని కనువైన ద్రమిళమును నుచ్చారణము వహించెను. ద్రమిళశబ్ద రూపాంతరములే ద్రావిడ ద్రమిళ రూపము లనెదను. ఇటులే ద్రావిడపదములు వెక్కులు సంస్కృతముఁ జేరిపోయిన వనియు ద్రావిడపండితులొకకాఁజించెదరు.

కర్ణాటకమునకు నైతము వైనచెప్పిన చొప్పుననే. తెనెండు, దాక్షుడు F. కెప్టెన్ గారు తన కన్నడ వ్యాకరణపు టుపోధాతమున నట్లు చెప్పుచున్నారు

The term Kannada (కన్నడ) the Canarese of Europe on writers, is formed from Kar-nadu (కర్ + నాడు) the black cultivated country, referring to the black soil, commonly called cotton soil, which characterises the plateau of the Southern Deccan (నక్షిణ) In the Sanskrit Language the term appears as Karnata (కర్ణాట) and Karnataka (కర్ణాటక) Kannada is the appellation of the Canarese country and its language.

పలుమాటలే? పక్షాదుమున నాంధ్రమహాజనులకు దెలియవలసినదియు దెలుపవలసినదియు నగు ముఖ్యాంశ మొకటి గలదు. ఆంధ్రభాష, స్వతంత్రభాష; దానిసోదరి భాషలు ద్రావిడ కన్నడములు; దాని మైత్రి కలవడినభాష సంస్కృతము, ఏకోదరసంభాత లగుటంబట్టి స్వరూపాది చిహ్నములును గుణంబులు నొక్కభింగి నుండును. మఱియు సంస్కృతమునకును తెనుగునకును జూపట్టు సంబంధము మైత్రిమాత్ర గురుటచే నిండలి పదజాలము లందును, అందలి పదజాలము లిందును పరివర్తన మేర్పడెను.

హిందూ దేశమునందలి ప్రత్తిలిలాయితీకి బంపబడి నూలుగాను బట్టలుగాను హిందూ దేశమునకు మరలవచ్చి చేరు చున్నవి. ఆబట్టలను సీరుబట్ట లనెదము. సీరునూలితో నీదేశ మున నేసినబట్టలన, ఈదేశపు బట్ట లనెదము, ఈదేశమున వడకిన నూలితో ఈదేశముననే! నేసిన బట్టలన నైతము ఈ దేశపు బట్టలనియే చెప్పెదముగాదా! ఈనిదర్శనమే మన తెనుగున కగుచున్నది. సీరుబట్టలను తత్సవములనుకొందము. (సీరువారికే దక్కియున్నవైన సంస్కృతము) సీరునూలితో నిచ్చుట నేయనవి తద్భవము లగును; ఇచ్చుట నూలితో నిచ్చుట నే నేయనబడనని, దేశ్యము లగును. నై ముఖ్యంబులకును హేతునకు ప్రత్తిగూర్చి తెలిసికొనఁ జాలును. అనియే భాషాతత్త్వజ్ఞుల యాశయము.

నగరముకాలేజి విద్యార్థులకు గుంటూరుకాలేజి విద్యార్థులకు జరిగినది. 28 తేదీన పండుము జరుగగా ద్రాను అయినది. తిరిగి 31 తేదీన ఆడగా గుంటూరుకాలేజివిద్యార్థులు విజయ నగరమువారివై నొకగోలునుజేసి జయమందిరి. డి. రాజరత్న ముగారిచే నెలకొలుపబడిన వెండికప్పు గుంటూరువారికి లభించినది.

ఇటులనుటచే, సంస్కృతమున విరుద్ధబుద్ధి గలిగి నుడువువాడను గాను. సంస్కృతంబు సర్వకళల కునికిపట్టగు టను దిరస్కరింపలేను. మఱియు, ఈ దక్షిణాంశము, అందు ముఖ్యముగా దెనుగుదేశము, మహమ్మదీయులు దాడిపెట్టు టకు ముందుండి యే వెక్కులు రాజులతోఁ బోరి, వెక్కులు తడవలకు విరోధులవలన దగ్ధరాష్ట్రమైత నకప్పుటప్పటికేర్పడుచువచ్చిన వాఙ్మయ వివాదమున కొర్చి వెతఁ గుందుచుండినదనటను. గాదనన్ను. నేనన్న దీర్ఘ విను రముదేని భాషాంతర పరిభోధము గావించి తేజస్వీ సత్త్వమును నిష్పాక్షికబుద్ధితోఁ దెలుపుట పారిశ్రామికుని రక్షణ మగును గదా!

విశేషము బ్రాహ్మణ ప్రసిద్ధంబగు నాంధ్రదేశము అశో కుని కాలంబున. సామంతరాజ్యముగ నుండెను. పిదప, మగధ రాజవంశజుడైన సుశర్మను బ్రసిద్ధుడైన యాంధ్ర రాజుజయించినపుడు, ఆంధ్రరాజ్య మనుపమానస్థితిఁ జేరిరి. ముందరి దక్షిణమునందు నైతము వారి యధికారము వెల్లుచుండినది పిమ్మట నాంధ్రరాజ్యము తూర్పుపడమర రాజ్యములుగ విభజింపఁ బడినది. వానికిఁ గ్రమంబుగ ధరణికోట ప్రతిష్ఠానపురములు రాజధానులు. వారి పరంపరలో మహాప్రసిద్ధులు హలఁ దుది లివాయకురుడు అనునపులు; అది క్రీస్తుశకము 4 వశ తాబ్దముదనుక మహాన్నతదశయం దుండినది; పిమ్మట గుప్త వంశపు రాజులును జాతుక్యమును బ్రబలిరి. ఇట్లు ప్రత్తిశాబ్దమునందును పరరాష్ట్ర వృత్తుల తోడఁ గలతలు మిక్కుటము గాఁగా. రాష్ట్రములకు గాల్పుట, కాలియం కొనుట యను కృత్యములు, పుస్తకవాక్యపకమునకుఁ బరికరములు చాలని కాలమున నజవరత మొనగూడుచుండె ననగా, వాఙ్మయాభివృద్ధి కొండె నొనగూడిన గ్రంథసముదయమున కొండె జేయ మెటు లలవడును? మహమ్మదీయ ప్రవేశానంతర మిట్టి చోట్లు, మొన్నటిదనుక, అనగా నాంధ్రయులు ప్రవేశించి రాజ్యపాలనము వహించునంతదనుక, నీదేశమున జరుగు చుండెను.

సత్యమును బాటించి, పక్షపాత రహితుడై పరాచించువానికి మనభాష యున్నది గూర్చినవైచిత్ర్యం లెన్నియో గానవచ్చును. దక్షిణభూములు సముద్రాక్రాంత లగుటచే ద్రావిడభాష గ్రంథములును, విశేషపుటల గాఁచి క్కి దగ్ధములవుటచే నాంధ్ర గ్రంథములు నుక్షిణించుట చక్రత జ్ఞానముగలవారికిఁ దెలియును. తేజుగఁ గంతపాఠకములుగాను దేశభాషను హేలక మిత్రభాషయగు సంస్కృత మందఱచేఁ గొని మాడఁబడుచుండుటంజేసియు దానికేర్పడిన గ్రంథములకు వివాద మొన గూడదయ్యెను. సంస్కృతము, ద్రావిడపదజాలములనేగాక, విమర్శింపఁ బోయినచోఁ లక్షణ గ్రంథములఁ గొన్నిటిని తనకై భాషాంతరీకరించికొని యుచున్నది. పరిశీలించినచో భారతీయ దేశరూపకాది గ్రంథములకుఁ బ్రస్థానము ద్రావిడ భాషయందు గానవచ్చును.

భాషకై ప్రకృత మాచరింపవలసిన కృత్యమెది?

ఈ యుపన్యాసమువలన గ్రహింపవలసిన ముఖ్యాంశము సర్వత్రగాక మానినను దలుచుగా ప్రాకృతభవము సంస్కృతముగాని సంస్కృతభవము ప్రాకృతముగాదు. దీనివలన వైదిక సంస్కృత భవప్రాకృతములను మాత్రము సంస్కృతభవప్రాకృతములుగ వినియింప వలసి వచ్చును. ప్రాకృత, సమప్రాకృతభవములు ద్రావిడ భాషాపదములు. వానివలననే సంస్కృతముజ్జీవింపుచుండేస్థితి దాని తత్త్వము యథావ్యవస్థితి గఁ దేటపలుప వలయును. సంస్కృత సమభాషములకు వైదిక సంస్కృత ప్రకృతికములా? ప్రాకృత సంస్కృత ప్రకృతికములా? అను విచార మత్యంతావశ్యకము. సంస్కృతభవముల ప్రకృతి విచారముచేయుచోఁ దైని ప్రాకృతమునకు వహించిన విచారమే యవశ్యకరణీయు. మఱియు, తుల్యార్థకముల యొకటి రెండక్షరముల వ్యత్యాసమును జెందిన సంస్కృతము నందలి పదజాలములకుఁ బ్రకృతిత్వము సాధించెదరు. ఉదా॥ పయశ్శబ్దభాతము 'పాయి' (ఏకవచ) 'పాలు' (బహు) అనిసాధించుట—కన్నడము— హాలు (పాలు) ద్రావిడము— పాల్ - తెనుగు - పాలు అని ప్రస్తుటముగా నుండగా, 'నెడ్డు' శబ్దము బహులి నిత్య బహువచనాంతముగా నుండగా, సంస్కృతమునకు గొప్పతన మొనగఁగోరి, తెనుగుభాష పదములను ద్రెంప వచ్చునా? ఇట్టి కాలానికముల నిరూకరింపవలయును. ఇట్టి విచర్యలతో భాష నలరించి చూచు నదనున ఆంధ్రమహాజనులార! తెనుగు స్వతంత్రభాషయో. బానిసభాషయో మీకే తెల్లచును.

ఆంధ్ర దేశము - జల ప్రళయము.

I

ఆదవాని (బల్లారిజిల్లా.)

ఆదవాని, అక్టోబరు 31:— ఈ నెల 29 వ తేదీ రాత్రి 11 గంటలకు తుంపరవాన కారంభమయ్యెను. 30 వ తేదీ ఉదయించెను. వర్షము ఘంట ఘంటకు సాయంత్రము వరకు పరిమితమయియును, కొంతయందును, అతిశయించెను. తదుపరి కుంభ వృష్టి కారంభమయ్యెను. విశేషకరించుటకు కలసి కాని కష్టములకు పురజనులందరు పాలుయిరి. ఒకచోట నిండు పడడమును, మఱియొకచోట వాననీరంతయు కలసి చాటుటకు కలసికాని వంకయయి పారుటయు, చెరువుకడ గొమ్మువీధి ఆటడుగుల యెత్తు పాటిన నీరంతయు చూడదగిన గుండా వలివేగముతో ప్రవహించుచు నిక్రమకల నుండు ఇండ్లను పడగొట్టి ప్రాణోపద్రవమును కలుగ చేసినది. ఈ భయంకరమైన 30 వ తేదీ రాత్రి గడచినది. ఘోరమైన అర్ధపురజనులందరు వెలువడి నారు. ఇండ్లకు కొందరు బీగములు వేసియు, మఱి కొందరు బీగములు వేయకయు, తమకుండు ఆస్తిని కొందరు తీసికొనియు మఱికొందరు తీసికొనకయు, కొన్నిచోట్ల తమ ప్రాణముదక్కిన చాలునను తలంపుతో బిడ్డలను విడిచి పరుకెత్తి యున్నారు. 31 వ తేదీ ఉదయంబయ్యెను. నిన్నటికి కన్నను, నేటికి చితి చాలా దుశస్థంగా నున్నది. ఒకడు వీధిలోపల పోకల నన్న ఇండ్ల గోడలు పడి చనిపోవుననే భయ మొకటి బాధించుచున్నది. వైద్యశాలి బైలుదేరిన ఇండ్లు పడియుండుటను ఇట్లు పడియుండు ఇండ్లలోని పేనుగులు పూడి ఉండుటయును తప్ప మఱియొకటి కనబడలేదు. ఈ పూడిన కళేబరములను తీయుట కసాధ్యముగా నుండినది. ఇప్పుడు సాయంత్రం రెండు గంటలయినది. మేఘములు, యధాప్రకారముగా నున్నవి. ఈ మేఘములను చూచిన పురజనులందరికిని జల ప్రళయమొననే భయము చాగుగా నాటుకొన్నది. ఇండ్లు విడిచినవారు చచ్చిగలోను, చాచిగలోను, మసీదులలోను, దేవాలయములలోను, గార్డెక్లయందును, గుంపులుగుంపులుగా చేరి యున్నారు. ఇప్పుడయినను, వర్షము నిలుచు ననుచుంపు బొత్తిగా లేదు.

ప్రస్తుతము ఇక్కడ నుండు జిల్లా అధికారులును డిప్యూటీ కలెక్టరు గారును తహశీల్దారుగారును సబ్ మేజిస్ట్రేటు గారును చేర్మెట్ గారును, పరిశోధకు వక్త్రులును, ఇంకా కొంత మంది పెద్ద మనుష్యులను దయావ్రాహ్మణ్యులై పీధి పీధి తిరిగి యిండ్లు పడిపోయినవారిని వారి బంధవులను చనిపోయిన వారి బంధవులను ఓదార్చుచు వీరుండుటకు తగిన యేర్పాటు చేయుచు బీదసాదలకు జీవనోపాయము నేటికి న మునకు యేర్పాటు చేసినారు. వానయును ప్రాణ హాని చేయు గాలియును నేటిరాత్రి నిలువని యెడల గ్రామములో నుండుట అసాధ్యమని తోచు చున్నది.

ఆదవాని, నవంబరు 1:— నేటిదినము వర్ష ముగినది. నూతన కిరణములు మేఘములు మార్చిమార్చి వచ్చుచున్నవి. ఈ దినస్థితి చూడగా నిన్నటికంటెను, నూరుకెట్లు బాగుగా నున్నది. వాన నిలుచుటవల్ల బీదసాదలనక అందరికి మనస్సు చాలా సంతోష మగుచున్నది. మ. రా. రా. శ్రీ జొబ్బలాది సోమన్నగారును మ-రా-రా-శ్రీ హిందూపురం చిన్న సుబ్బారాయశెట్టిగారును సుమారు 1000 బీదలకును ఇండ్లులేనివారికిని భోజనము పెట్టించి యున్నారు. ఆదవాని పురజనులదయ యింతటితో ముగియదు. ఇంకా కొంత దయా రసహృదయయు బీదలకీంచుచునని నమ్మియున్నాను.

II

అన్నవరం (గోదావరిజిల్లా)

పంపానది వనదలవలన నష్టము.

అన్నవరం అక్టోబరు, 30:— మాగ్రామము పంపానదియను నది ఒడ్డున ఉన్నది. కాశీ రామేశ్వరములకుబోవుటకు వేయ బడిన ట్రంకురోడ్డు మాగ్రామమువద్దనుండి పోయినది. రోడ్డుకు ఉత్తరభాగమున సుమారు 20 ఇండ్లు గలవు. గత 4,5 దినముల నుండియు కురియు మిక్కుటమగు వర్షములచేత పంపానది పొంగి పొరలినప్పుడు క్రమేణ నేను పగులు 10 గంటలకు హెచ్చుతయి రోడ్డుకు ఉత్తరభాగముననున్న సుమారు 10,15 ఇండ్లు కూలిపోయినవి. ఇంతియేగాక ట్రంకురోడ్డుకు దక్షిణ దిశనుండు భాగమునకు ప్రవహించి సుమారు 50, 60 ఇండ్లు పంపానదిగంగ చే పావనంబయ్యెను. జననష్టము కలుగలేదు గాని పాపము 4,5 ఇండ్లవాసులు కట్టుబట్టితో వైకివచ్చుటయే

దుర్లభ మయ్యెను. పంపారములు కూలిపోయెను, నష్టములెక్కింప వీలులేదు. సాయంత్రం 4 గంటలవఱకు ఒకేతీరున గంగాప్రవాహము తగ్గినయ్యెను. అన్నములేక కొందరుకు పాకము చేసి కొనుటకు తావులేక కొందఱును నిలపించుచుండిరి. గత 20, 30 సంల క్రిందటనుంచి ఇట్టిప్రవాహము రాలేదు. బహుభాష్య, వందన సంలందు మాత్రము ఇదేతీరున వచ్చి చాలయంది గృహముల పొట్టబెట్టుకొనెనట. కాని ఈగ్రామము ఎలిమెంటరీ పాఠశాలలోపాఠ్యాయులును మ-రా-రా-శ్రీ, పాటమర్ల వెంకట తిరుపతిరాజుగారును పోలీసు హెడ్డుగారును సుమారు 100 మంది అన్నాకురులకు వంటచేయించి సంతృప్తిగా భోజన సదుపాయ మొనరించిరిని విన్నవించుటకు సంతస మొందుచున్నాను. భూతదయాపరులగు పాఠశాల ఉపాధ్యాయులకును తిరుపతిరాజుగారికిని లోకల్ పోలీసు హెడ్డుగారగు నుసింహంగారికిని ఆ పరమేశ్వరుండు చిరాయువు నొసంగు గాతమని గోరుచు ముందుముందు ఇట్లు సత్కార్యములకు దోడ్పడుదురు గాకయని హెచ్చరించుచున్నాను.

III

వరంగల్లు.

వరంగల్లు అక్టోబరు 31:— ఇప్పటికి ఘోరమైన పదిరోజులనుండి ఎడతెగక వర్షములు కురియుచున్నవి. నిలువయున్న ప్రత్తితేలు నూవువైగజొన్నవరిచేలు మొదలగునవి నశించిపోవుచున్నవి. సగ్యములేక గాక యావన్నము ఈదరగాలివలన పేగుకూడా విస్తరించి జననాశనముకు కారణ మవునని జనులు భీతిల్లుచున్నారు. ఈఅధికవర్షములవలన రైలుగట్లు తెగి రైలుబండ్లు మొన్నటినుండి క్రమముగా రావడములేదు.

IV

పురుషోత్తపల్లి (కృష్ణజిల్లా-తణుకుతాలూకా)
పురుషోత్తపల్లి నవంబరు 12:—కడచిన పదిదినములనుండియు, మాగ్రామమున వర్ష మపరిమితముగ కురియుచున్నది. మాగ్రామ మందు తొలకరిపంటలు,వర్షము మిక్కుటముగ కురియుటవల్ల పూర్తిగ పాడైపోయినవి. వైరులయినను ఫలియ ననుకొంద మన్న అనిగూడ, ప్రస్తుతపు అధిక వర్షములవల్ల పూర్తిగ కొన్ని నశించినవి. జొన్నచేలు యెర్రబడిపోయి చచ్చుటకు సిద్ధముగ నున్నవి. కంది, ప్రత్తి, మినుము, పెసర, మొదలగు నితరవైరులుగూడ నశించినవి. వర్షము లికముందుగూడ తగ్గిన ట్లగుపడుట లేదు. ఈనాందాల్లమాత్రము కిక్కురిమిల్లము, మామూలుప్రకారమే, పీడించుచున్నారు. పోనిండు పొలములలో పండిన సగ్గులు పంటయైనను, నింటికి సరిగ జేరుట లేదు. ఇట్టి యధికవర్షములు గలిగించిన పాలికమువృద్ధి సంవత్సరములవద్దగెన్నడును కురియలేదని, తలలు నెఱసిన ముదు సలు లనుకొను చున్నారు. ఇకముందు రైతుల యవస్థల వర్ణింప నెవరితరము?

V

దాచేపల్లి.

దాచేపల్లి, అక్టోబరు 31:— దాచేపల్లి గ్రామములో 30-10-16 తేదిన యిప్పటికి ముప్పది సంవత్సరముల నుండి లే నటుకంటి నాగిలేటి వరద నడిగ్రామము లోనికి వచ్చి, చాలా యిండ్లు పడవేసినది. చాలాజనము వరదనోజున అన్నము లేక పస్తుండవలసివచ్చినది. వర్షములకు 500 రూపాయల సరకులు తడిసి చెడిపోయినవి. చాలా జనము పశువులు ప్రాణములు దక్కించుకొని పారిపోయినారు. యూనియన్ రోడ్డు అన్ని కొట్టుకొని పోయినవి. కనుక జనులు అంతా నడుచుటకు వీలు లేక చాలా అవస్థపడుచున్నారు. కనక తాలూకా బోర్డువారు దయచేసి వెంటనే బాగు చేయించే యేర్పాటులు చేయించ వేరెదమ. బజార్లలోనే చాటుటకు వీలు కల్గలేదు. అని టి. చక్రపాణిగారు వ్రాయుచున్నారు

VI

కానూరు అగ్రహారము, తణుకుతాలూకా.
కానూరు అక్టోబరు 30:— ఇదివరలో వాన తక్కువ గుటచే నరి, నువ్వు మొదలగు తొలకరి సగ్యములు చెడినవి. ఈనాళ్ళ 15 దినములనుండి కురియు వర్షములచే మెకకధూ ములలోనున్న మిర్చిపోటలు, జొన్న మొదలగు వైరుసగ్యములు కూడ చెడిపోయినవి. ఇక మాగ్రామమునకున్న భూమి లో 2/3 వంతు బాడవ యగుటచే మామూలు ప్రకారము తొలకరివానలే నీండిపోయినది. దీనితో చేరినది యిట్టిప్రళయమే కొంత, పుసులుపరుకును, కానూరుకునుగూడ కలదు. రమా

రమి 2 మైళ్ళ వెడల్పును అంత తక్కువ పొడవును గలిగి యి పుడిది యొక మహావర్షమువలె నున్నది. ఈనీరు పోవుటకు తగినమార్గములేదు. ఇంకను వర్షములు కురియుచునే యున్నవి. ఈనీరెపు డింతనో యాభూమియెపుడు సగ్యము వేయుట కద నగునో తెలియదు. ఈనీరు పోవుటకు తగినమార్గ మేర్పరచి యిక ముందయినను మేమిట్టి నష్టముల బొందకుండు చేయుటకు ప్రభుత్వాధికారులకు ప్రార్థించుచున్నాము.

VII

రేపల్లి.

రేపల్లి, నవంబరు 2:— ఇప్పటికి 20 రోజుల నుండి అమిత వర్షములు కురియుచున్నవి. గ్రామముయావత్తు మురుగు నీళ్లవల్ల చాలా యిబ్బందిగా నున్నది. చుట్టిగోడలు చాలా నుట్టుకు భూమితోపాటు నుట్టుముఅయినవి. ఇల్లుకూడా కూలేశితిలో నున్నవి. పల్లపుప్రదేశపు భూములు నీళ్లలో మునిగిపోయినవి. మెట్టమైలుల పాడయిపోయినవి.

VIII

కృష్ణవరదలు.

కృష్ణవరద అమితముగా వచ్చుచున్నది. నిన్నటి యుదయము వరకు కృష్ణవచ్చుచున్నదని చెప్పకొనలేదు. నిన్న సాయంత్రమునకు 15 అడుగులును ఈరోజు సాయంత్రమునకు 19 అడుగులును వచ్చినది. ప్రవాహము అతిశయిగా వచ్చుచున్నది. త్వరలోనే యెక్కువ నీరేటట్లు ఉన్నదని చాలా భయపడుచున్నారు. కృష్ణవరదకట్టలు యావత్తు వర్షములకు నానియున్నవి. నీటిపయన కట్ట సుమారు గజము ఉండును. వెనుకటి సంవత్సరమే కృష్ణవరదకట్టలు ఇంకా ఒకగజంయెత్తు పోయుటకు శాంక్షను అయినదని చెప్పినారు. కాని యంతవరకు పనిచేయలేదు. కృష్ణలంకలలో ఉండే గ్రామములవారు తమ పశువులను పిల్లలను తీసికొని కృష్ణ కట్టలవారికి వచ్చి వర్షములో బాధపడుచుఉన్నారు. పశువులకు మేతలేకను మనుష్యులకు మెతుకేధానము అయిపోవుటవల్లను కూలివగయిరాలు చేసికొనుటకును వీలులేకుండ ఎడతెగని వర్షములు 20 రోజులనుండి కురియుచున్నందున తినుటకు తిండిలేక, ఉండుటకు కొంపలుకూడ వదలిపెట్టి, యేకట్టనో పుట్టనో పట్టుకొని యుండవలసివచ్చినది. మాతాలూకా తహసీలుదారుగా రయిన మ-రా-శ్రీ, పెద్దెబ్బట్ట నాగేశ్వరముపంతులుగారు ప్రతిపూట కృష్ణవరదకువెళ్లి శాచి వచ్చుచునే యున్నారు. మాడివిజు డిప్యూటీ కలెక్టరుగారు వరద సమాచారము నిన్నటిరోజున వివగానే కుల్లూరుద్వారకు వెళ్లినారు. రాత్రి పాళూరువద్ద కృష్ణ తెగబడినదని తెలియ వచ్చుచున్నది.

సంగ్రహ వార్తావళి.

మధురలో సాంవత్సరిక ఆటపండుములు జరుగు సందర్భమున సుమారు రూ 1000 ల సొమ్ము వసూలు చేయబడి యుద్ధనిధి కీయబడెను. రాయల్ యూనియను కత్తనాగు విజయులై అనేక బంగారు పతకములను వెండి గిన్నెలను సంపాదించిరి.

తంజావూరులో తమ ప్రదర్శనముల గనబరచుచు తంజావూరు బీసెంటులాడ్జిలో ప్రాఫెసరు రామమూర్తి నాయుడుగారు, "ఆరోగ్యము, శరీరపరిశ్రమల ఉపయోగమును" గూర్చి ఉపన్యసించిరి.

సత్యమంగళ సమీపమున నుండు కెంబనాయకం పాలయ మను గ్రామమున పెద్దపులుల జొరబడి మహాభయమును గలిగించుచున్నవి. గ్రామమువందలి మేకలును కుక్కలును విశేషముగ ప్రతిదినమును చంపివేయబడుచుండెను. ఒక పెద్ద పులి మెల్లన పట్టుకడియెను గాని దానిపిల్ల తలులనో తప్పించుకొనిపోయి మిగిల నాండోళ్లమును గలిగించుచున్నది.

తిరుపురమున ప్లేగురుగ్ధర మహావిపరీతముగ నున్నది. అచ్చటి తహసీల్దారుగారు ప్లేగు నణచుటకు విశేషప్రయత్నములు చేయుచున్నారు.

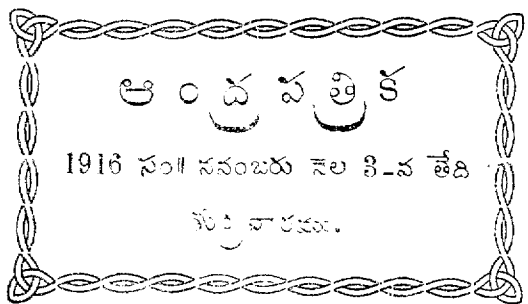
పుదుకోట మహారాజుగారు రాజీనామాతముగ ఆస్ట్రేలియానుండి డిశంబరు 20 వ తేదీని తమ సుప్రసమునకు నరలివత్తురు.

గ్రీసుదేశ రాజుగారు.

సెలోనికా, నవంబరు 1:— వెనిజెల్ గారితో కొకరు మాట్లాడగా వారిట్లు చెప్పిరి:— "ఏంజెల్స్" యను నాకను జర్మనులు ముంచినపుడు గ్రీసురాజుగారికి కడపటి అరకాశము కలిగినది. అపుడు గాంధీగారు దేశము లనేకముఖముచేసి బద్ధేయవలకు ప్రతికూలమగు నెనకు నాయకత్వము వహించినది. అట్లు చేయక దేశీయ ప్రతికూలమగు ఓధానమునే రాజుగా రవలంబించుచేసి వాకిరిని ప్రజలలో చాలయందికి ఎడబాటు హెచ్చుట తప్పదని.

విషయానుక్రమణిక.

పుస్తాంతిలేఖలు, దేశము స్వతంత్రభావమా?	2
ఆంధ్రదేశము - జలప్రళయము	3
ప్రధానవ్యాసము	
ఆంగ్లభూమిలో మన విద్యావిధానపు ప్రశంస	4
ఓల్డు	5
విరోపామహాసంగ్రామము	
విదేశీ కంటివార్తలు	6
దేశీయ కంటివార్తలు	7
వ్యాయస్థాన వార్తలు	8
ఇంగ్లీషు కంటివార్తలు	9-10
వికటభారతి కియ్యము	11

ఆంగ్లభూమిలో
మన విద్యావిధానపు ప్రశంస

యష్టము ఆంగ్లభూమిలో మారిక కార్యము గా మాత్రము తిలంపబడుచుండలేదు. నేటి సంగ్రామమువలనను ఇందుకు కారణభూతము లైన పరిస్థితులవలనను ఆంగ్లప్రజ ఎన్ని సంగతులు తమ పురోభివృద్ధికి నేర్చుకొనవలసి యున్నారో అన్ని సంగతులను నేర్చుకొనుటయందు నిమగ్నులయి యున్నారు. జర్మనీ సంగ్రామమున పరాజితమైనను కొన్ని ఇతర విధముల విజయ మందుననుటకు సందియము లేదు. యష్టమునకు ముందు జర్మనీ పొందిన విద్యాపద్ధతులు, పరిశ్రామిక పద్ధతులు, పరిశోధక పద్ధతులు, వ్యాపారపద్ధతులు మున్నగునన్నియు ఆంగ్లభూమియందలి ఆయా పద్ధతులను తమ యనుచరుల నొనర్చుకొను ననుట తక్కుము. జర్మనీ యొక్క ఆదర్శములు అంగీకృతములయినను కాకపోయినను జర్మనీ విజ్ఞానాభివృద్ధికి కల్పించిన ప్రతిష్ఠాపనా పూర్వము మాత్రము ముందు రానుండు ఆంగ్ల విద్యార్థులకు మార్గదర్శకము కాకతప్పదు. ఆంగ్లభూమి ఆదిమ పరిశ్రామిక రాష్ట్రమైనను ఆంగ్లభూమిని ఆనుకరించియే మొదట మొదట జర్మనీ కార్యనిర్వహణ పద్ధతున ప్రవేశించిన ప్రజులచేతగాని ఆంగ్ల మాత్రము స్వయం స్వచ్ఛత్వమును విజృంభింపజేసి విజ్ఞానాధిన ప్రభుత్వమున నూతన యుగమును ప్రారంభించినది. ఇటీవల తలమెత్తిన పందొమ్మిది ఇరువదియవ శతాబ్దముల నాగరక రాష్ట్రము తెల్లయు కొద్దిగనో గొప్పగనో జర్మనీ మార్గదర్శకత్వమును అంగీకరించినది. జపాను జర్మను గురువులనర్థ అన్ని పాఠములను నేర్చినది. అమెరికాస్వయంస్వచ్ఛత్వము కలదైనను జర్మనీగార్హమైనవలంబించకపోలేదు. గ్రామ్యకూడవ్యాపారవాణిజ్యాది విద్యలకు జర్మను ఆధారముననే కొనినది. తుదకు ఇంగ్లండుకుగూడ జర్మనీ నుండి కొంత వికాసము పరోక్షముగావచ్చి చేరవలసిన తప్పగాదు. నర్తకపద్ధతులు జర్మనీ చక్కనివానిని అవలంబించు చున్నదనియు ఆయన లాబనము ఆంగ్లభూమికి లేనందున తగినంత విజృంభణయు ఆంగ్ల వ్యాపారమునకు కలుగుట లేదనియు యుష్టమునకు ముందే ఆంగ్లభూమిలో ఆదోశన యంతురించి యుండినది. ఇట్టి పరిస్థితులలో యుష్టానంతరము వ్యాపార యుద్ధము మనకును జర్మనీకిని తప్పదని ఆంగ్లప్రజ తీర్మానించుకొనిన

యష్టము ఆంగ్లభూమిలోని విద్యాపద్ధతులయొక్కయు విద్యాసాధనములయొక్కయు విమర్శ చురుకుగా జరుగుటలో విపరీత మేమియును లేదు. ఆంగ్లలు తమ బాలురకు నేర్పు విద్య సారస్వతచ్ఛాయ మెచ్చుగా కలదని యంగీకరించినారు. 'ఋజు విద్య' - శాస్త్రవిద్య, పరిశ్రామిక విద్య, వ్యాపార విద్య - ఇంకను తగినయంత దౌర్భాగ్య మంద లేదని నందుచున్నారు. లండను లైమ్సు పత్రికకు సంబంధించిన విద్యానుబంధములో నొక విమర్శకుడు వ్రాయుచు ఆంగ్ల ప్రభుత్వమువారికి విద్యావిషయమున శ్రద్ధ బహు తక్కువ యనియు ఋజువిద్యా సాధనములు మిక్కిలి యాలస్యముగా గాని యభివృద్ధి యగుచుండ లేదనియు వ్రాయుచు విద్యాగురువులలోను ప్రజలలోను దేశములోను విద్యా విషయమున నూతనోజ్జ్వలము పొడసూపి యుండుట మాత్రము సంశోషదాయక మనుచున్నాడు. ఒక్క ఆస్ట్రేలియను డబ్బే అనుబంధములోనే వ్రాయుచు ఆంగ్ల భూమిలో ఉచిత విశ్వవిద్యాలయ మొక్కటి మైనను లేదే యని విచారమును నెలలు చుచ్చుచున్నాడు. ఆస్ట్రేలియాలో 'పెర్త్' అనుచోట ఉచిత విశ్వవిద్యాలయ మున్నదట! నాలుకేండ్లుగా పనిచేయుచున్న దట! ఎల్ల విద్యార్థులును అచ్చట విద్య ఉచితముగా నేర్చుకొనవచ్చునట. ఆ రాష్ట్ర ప్రభుత్వమువారు విద్యా శాఖకు గాక ప్రత్యేకముగా ఈ విశ్వవిద్యాలయపు వ్యయములకై ద్రవ్యము మంజూరు చేయుచున్నారట! ఈ విశ్వవిద్యాలయము అత్యుత్కృత భంగిని విద్యావ్యాపకమునకు దోడ్పడుచున్నదట! విశేషము నైతిక వ్యయమును భరించునట్టి ఆస్ట్రేలియాలోనే ఇట్టి విశ్వవిద్యాలయ ముండ ఆంగ్ల భూమిలో నేల యుండి రాదని విలేఖకు డడుగుచున్నాడు? యుష్టములో నష్టము నందినవారి లిడ్డల యుపయోగార్థమయినను ఇట్టి విశ్వవిద్యాలయము పెట్టరాదా యని ప్రశ్నించుచున్నాడు. విద్యాగంధము నూటికి తొంబది నల్గురికు సోకని యట్టి హైదరాబాద్ భూమిలోను ఉచిత విశ్వవిద్యాలయము లుండవలదా! తుదకు మన విద్యాధికారులు ఉచిత విద్యాలయంబులనైనను పెట్టినీయదే? ఉచితముగా చదువు విద్యార్థులు నూటికి ముప్పదిముగ్గురికంటె నెక్కువగా నీవిద్యాలయమునందును నుండకూడ దనుచున్నారే? ఈ విషయము ఆ ఆస్ట్రేలియనునకు తెలిసిన నతడులికి పడును కాబోలు! అంతదూరము తెలియుతరుణ మింకను రాలేదు. అయిన మన విద్యావిషయంబునను ఆంగ్ల విద్యావిషయంబున నందువలె ఆంగ్ల భూమిలో కొంత శ్రద్ధ జనింపక పోలేదు. లండను లైమ్సు పత్రికకు సంబంధించిన విద్యానుబంధములోనే మన విద్యావిధాన విషయంబును చర్చకు వచ్చినది. మన విశ్వవిద్యాలయముల పరీక్షల యందు కలిగిన ఫలములు ఆంగ్లభూమిలోని విద్యాభిమానుల కండ్లను గూడ తెరచినవను నూచనలు గలవు. మధ్యమ పాఠశాలలో సరిమైన శిక్షణ లేక పోవుట చేత మెట్రిక్యులేషను పరీక్షలో పరాజితమైన వారు ఎక్కువ మైనవారని యభిప్రాయము ప్రబలివదట! ఈ మాటలు వ్రాసిన విలేఖకుడు బొంబాయి ఉపాధ్యక్షుడగు రెవరెండు డార్లరు మాకికను యొక్క సలహా నొక కొంత విమర్శించు చున్నాడు. డార్లరు మాకికగారు ఆంగ్లభాషాధారక బోధనల దనివారు. మధ్యమ పాఠశాలాంతమువరకు దేశ భాషాధారక విద్యయే కరవుట యుచితమనివారు. కావలసిన యెడల మరెయ్యక సంవత్సరము ఎక్కువగా బెట్టి విశ్వవిద్యాలయమునకు విద్యార్థి ప్రవేశించుటకు ముందు ఆంగ్లము ప్రత్యేకముగా నేర్ప

వలసిన దనివారు. మధ్యమ విద్యాలయ శిక్షణ కాలమును ఒక్క సంవత్సరముచే తగ్గించి ఆంగ్ల పాండిత్యావసర మంత తప్పదని భోచునెడల ఈ నూతన సంవత్సరమునకు ఏర్పాటు చేయవచ్చునని మా యభిప్రాయము. లండను లైమ్సు పత్రికా విలేఖకుడు ఈ మాకికగారి సలహా లాలోచించదగినవని వ్రాయుచున్నాడు. కాని అంత కంటె నెక్కువ విమర్శకు దిగలేదు. ప్రస్తుత స్థితి ఇండియా ప్రభుత్వమువారి యొక్కయు స్థానిక ప్రభుత్వములవారి యొక్కయు ఆలోచనలో నుండిన దనియు ఈలోపుగా యుద్ధము వచ్చినదనియు ముగించుచున్నాడు. ఎక్కువ గ్రాంట్లు లియ్యనుండిననియు బోధనాభ్యసనాలయములు హెచ్చింప నుండిననియు వ్రాయుచున్నాడు. మూలాధార సూత్ర సంస్కార మవసరమనుచున్నాడు గాని మాకికగారి సలహాయొక్క పూర్ణార్థ మేమియో విశదపరచుట లేదు. ఆంగ్ల ప్రజకు కలిగిన యభినివేశము ఇండియాలో ప్రభుత్వము వారేదో చేసివైతురను తూర్పుభావముతో నిలిచిపోవుచున్నది. ఇట్లాగిపోకుండునట్లు మన ఎల్ల సంగతులకు ఆంగ్లప్రజకు బోధించుట కేర్పాటులు మనమే చేసికొనవలయునని ఇదినర కెన్ని పర్యాయములో మేము మొరపెట్టి యున్నాము దేశ భాషాధారక బోధనా సంధి దేశము తన సమస్యలలో నొక సమస్యగా నంగీకరించి యున్నది కదా! స్వరాజ్య సంపాదనకు వలెనే సరియైన విద్యాపద్ధతుల స్థాపనకును ఆంగ్లభూమిలో నెంత పని జరుగవలసి యున్నదో గమనించుగా? దేశీయ మహాసభచేత ఈ విషయమును ప్రయత్నముగా నాలోచింపించునా?

ఫారికాము శాఖ.

మన స్థానిక పరిశ్రామిక శాఖ యొక్క 1915-16-వ సంవత్సరపు కార్యనివేదికము ప్రకటితమయినది. కార్యనివేదికమును సిద్ధము చేసిన శాఖాధికారి కె. టి. బి. బ్రెస్లరుగారు యుద్ధాననికి తరలిపోయి యున్నారు. వారి స్థానమున కూర్చున్నవారు అధికారిగా ఏర్పడియున్నారు. కూర్చున్నవారు ఐ. సి. ఎస్. ఉద్యోగస్థులు మాయెదుటనుండు కార్యనివేదికమున శాఖాంగ నిర్ణయమున కొక ఐ. సి. ఎస్. అధికారి నియమితుడు కానున్నాడని వ్రాయబడి యున్నది. కూర్చున్నవారే ఈ కార్యనిర్వహణ మొనర్చిన యెడల వారి యధికార కాలము వృధాకాక పోవచ్చును. 1915-16వ సంవత్సరమున పరిశ్రామిక శాఖవారు తమకుగల యనుకూలములతో చేసినపని తగిన యంత కలదని చెప్పుక తప్పదు. ఆవిషయ వివరణము మరియొక దివసమునకు నిలువనలసియున్నాము. మనస్థానిక ప్రభుత్వాధికారు శ్రీశాఖ యెడల నెంత శ్రద్ధ కనుపరచినారో యుద్ధ మీశాఖ నెంత దీనస్థితికి దెచ్చినదో నేటిదిన మాలోచించిన చాలును. బ్రెస్లరుగారిని విమర్శించుట సామాన్యమై యుండినది. కాబట్టి పరిశ్రామిక శాఖ చక్కగా పనిచేయుకుండుటకు ఆతడు కారణుడా ఇతర కారణములు కలవాయని ప్రశ్నించికొని ప్రత్యుత్తరము సంపాదించుట ఆతనికి న్యాయము చేయుట యగును. బ్రెస్లరుగారు మొట్టమొదటి కార్యనివేదికమున మొరపెట్టిన యట్టులే ఇప్పటికి వారి కడపటి కార్యనివేదికమగు 1915-16వ సంవత్సరపు కార్యనివేదికమున మొరపెట్టినారు. మూడు సంవత్సరములు బ్రెస్లరుగారు మొత్తముమీద ఒంటరిగా పరిశ్రామిక శాఖ పని నంతయు చూచుకొని రట. ప్రయోగములకు సంబంధించిన విభాగములో పని ఎంతయో పెరిగిపోయినదట. విషయవ్యాపక విభాగంబు

నను పని అ పరిమితముగా పోచినది. అయినను శాఖా వ్యయము తగ్గినదట గాని పోచలేదు. ఆదావచ్చు భాగములలో ఆదాపెచ్చుట వలనను వ్యయము తగ్గుటవలనను వ్యయము కొంత తగ్గవచ్చునట గాని మొత్తము మీద తగ్గుటయనిన నెచ్చటనో ఎవ్వరకో బరువుకలుగుట గాని వేరు కాదట! పరిశ్రామిక శాఖయొక్క సంగతులను కనిపెట్టినవారు మాత్రము ప్రెస్టరు యో నేకీభవింపక పోరు. ప్రెస్టరు గారే తమ కార్యని వేదిక మున తమ సహాయోద్యోగులను ప్రశంసించుచు కొన్ని వేళలలో వీరు శార్యకాలమునకు మితిపెట్టక పనిచేయవలసి వచ్చినదనియు కొన్ని వేళల సెలవు దిలములే యెగిరిపోవలసి వచ్చినదనియు ప్రకటించుచున్నారు. ఈ యనానుకూలములను ప్రెస్టరుగారును అనుభవించుచుండిరనుట వారి కార్యాలయమున నాదిని జూచినవా రెరుంగుదురు. ఇక పరిశ్రామిక శాఖలో నుద్యోగము అంగీకరించినవారికి ఎక్కివచ్చు మార్గములు లేకపోవుట యొకకష్టమైనదని ప్రెస్టరుగారు హృదయపూర్వక నానుభూతిని చూపియున్నారు. ఉద్యోగులు ఈశాఖలో సూపరువైజరుగా వత్తురట. ఈశాఖను వదలి డి. పి డిల్లీయకు పోగా నారికి జీతములు హెచ్చుచుండును. ఈశాఖలో కలవారు ప్రాతజీతములలో పడియుండురట! అందువలన ఈశాఖలోని వారు ఎంతచక్కగా పనిచేసి యున్నను వేరు శాఖకు పోవుదుమన్న ప్రెస్టరుగారు అడ్డుపడలేదట! పరిశ్రమలకు సంబంధించి మరకొన్ని విషయములలో సత్వరముగా పని సాగవలసినచోట సాగలేదని ప్రెస్టరుగారు చూచించుచున్నారు. పారిశ్రామికా విద్యాలయములకు ఇనస్పెక్టరు ఈనాటికి మంజూరైనాడు. మంజూరై ఇప్పటికి రెండేండ్లకు వైబడినది. అధికారి నియమితుడైనాడా యనినలేదు. పరిశ్రామిక బోధనాస్థానములు కోయంబుత్తూరు, విశాఖపట్టణము, తిండివనములో స్థాపితములు కావలయునని ఏర్పరుపబడినది. ద్రవ్యము లేదని ఈ ఏర్పాటులు ఆగిపోయినవి. కాకినాడలో పరిశ్రామిక విద్యాలయ స్థాపనము మంజూరై యున్నది. అది ఎన్నటికినైన వేరునో ఎవ్వ డెరుంగును. మరియొక విశేషము. వ్యాపార విద్యాలయ మొకటి ఈ నగరమున నిర్మించుటకు ఆలోచనలన్నియుజరిగెను. ప్రభుత్వమువారు ఆ విద్యాలయమును మొదట అద్దె ఇండ్లలో పెట్టవలసినదని ఆజ్ఞాపించిరి. తగిన స్థలమున తగిన రీతి కట్టడము అద్దెకు దొరకలేదు. తగిన యంత్ర సామగ్రియు నచ్చుట అసాధ్యమయినది. కాబట్టి ఆ విద్యాలయమును ఆకసంబున వ్రేలాడుచున్నది. ప్రభుత్వాధికారులు పరిశ్రామిక ప్రయత్నములు చేయుచున్నారు గాని తగినంత ఉత్సాహము తమ గా చేయుట లేదనుట కింతకంటెను నెక్కువ సాక్ష్యమేమి కావలెను. అధికారుల సాహస సరణి ఇంతమాత్రముగో నుండ యుద్ధము 1915-16 లో పరిశ్రామిక శాఖనే ఎక్కువ తీక్షణముగా తాకినట్లు లున్నది. ప్రెస్టరుగారికి కార్యదర్శి యనదగిన విల్క్యూగారు మొదట, తోళ్ల వండితుడు త్రిగారు పిదప, మరి మువ్వురు కర్మకరులు వెనుక, ప్రియడిపట ప్రెస్టరు గారే స్వయముగ, రణనిగము:కు బోనలసి వచ్చినది. యుద్ధదినసములలో వ్యయము తగ్గించవలయును గదా. శాఖా వ్యయమును తగ్గించుట జరిగినది. మందుగుండు సామగ్రిని లీ డేశ్మన చేయుట నిశ్చయంపబడినప్పుడు పరునాలుగు యంత్రోపకరణములు. మందుగుండుల యధికారుల కీ శాఖవారు ఇచ్చి వేయవలసి వచ్చినది. గుండ్లను మోయుటకై పరిశ్రామిక శాఖవారి మోటారు యంత్రము వినియో

గింపబడినది. అది శాఖలో ఏ పనిచేయుట కేర్పడి యుండినదో ఆ పని యేమాత్రమును జరుగలేదు. దున్నుట కీ యంత్ర మే మాత్రమును నుపయోగింపబడలేదు. యుద్ధమువలన యంత్రములు రాక కొంత పని ఈ శాఖలో జరుగవలసినది జరుగక పోయినది. ఆ విషయము శాఖవారు చేసిన పని వివరించునప్పుడు వివరణమునకు రాగలదు. మొత్తముమీద పరిశ్రామిక శాఖా కార్యము మొదటినుండియు అరగారగానే యున్న దనియు శాఖాధికారి యెంత యుత్సాహము కలవాడైనను పని చక్కగా సాగలేదనియు కడచినసంవత్సరముకను నెక్కుడు క్లిష్టపరిస్థితులలో ఈశాఖ పని చేయవలసి వచ్చినదనియు స్పష్ట మగుచున్నది. ఐ. సి. ఎస్ కూచునుగారు నాండున కేమి విధాన మేర్పరచి కష్టముల తొలగింతురో చూడవలసియు న్నాము. కాని ప్రభుత్వాధికారులు ఈశాఖకు ధారాళముగా సాయము చేయవలయుట తమ ధర్మమనియు శాఖకలదనినకలదనిపించుట చాలదనియు హృదయపూర్వకముగా సంగీకరించువరకు విశేష లాభ ముండునని యనుకొనజాలము. కష్టపరిస్థితులలో గూడ కొంత పని జరిగియున్నది. ఉదారతర పద్ధతులవలంబింపబడిన నీ శాఖ మహోపకారి కావచ్చును. ఉదారతర దృష్టి చూపునా యనుట ముందు తెలియవలసి యున్నది.

రోలోగారు.

నిన్నటిదినము ప్రిన్సిపల్ గులోగారు మద్రాసువిద్యాభ్యుదయ గురించి వై ఎమ్. సి. పి. లో నువ్వసించిరి. నాడు ఆంగ్లేయభాషా ప్రాముఖ్యమును నొక్కినొక్కి నొక్కినవారు నిన్నటిదినము విద్యాభ్యుదయ కష్టములు విజాతీయపద్ధతులను బట్టియు విదేశభాషాధారక విద్యను బట్టియు కలుగుచున్న పని వక్కాణించిరి. ఒక్కనిముస మాలోచించి యుండుచేసి వీరు నాడు చూపిన ఆంగ్లేయ పక్షపాతము తప్పుట పాఠక విశేష మయి యుండును. ఇక నిన్నటి విద్యాభ్యుదయ ఇతిరు లిచ్చిన యభిప్రాయములను కరువు పెట్టుదురు గాని స్వతహాగా నాలోచింపని యొక విమర్శ చేసిరి. ఈ విమర్శలో తప్పుదము కానరాలేదు. కాని వీరు అందుకు నూచించిన ప్రతీకారము మాత్రము పొసగునదిగా తోచలేదు. విద్యాభ్యుదయ ప్రతికల నుండియు ఉపన్యాసకుల నుండియు తీక్షణభిప్రాయముల నుండియు మారముగా పెంచవలయునట! విద్యాభ్యుదయలో పెద్దవారు తక్కుంగలవారిని అదుపులో నుంచునట్లు చేయవలయునట! కరువుపెట్టు నభ్యాసము ఇతిరుల యభిప్రాయమునే తమ యభిప్రాయముగా నంగీకరించు నభ్యాసము విద్యాలయములలో నేర్పుచున్నప్పుడు పరీక్షలచే ప్రోత్సహించుచున్నప్పుడు నైనిర్బంధములవలన విద్యాభ్యుదయ గులోగారి వంటివారి యభిప్రాయములను కిక్కిమిక్కిమనక స్వీకరించుటకు మార్గ మేర్పడునేనో కాని స్వతంత్రాభిప్రాయముల నేర్పించుటకు మార్గ మేర్పడదు. ఈసందర్భమున గులోగారి క్రిందిప్రశ్నలకు ప్రత్యుత్తరమిచ్చిన సంతోషింతుము.

విశ్వవిద్యాలయపు పరీక్షకులు ఆంగ్ల సారస్వతమునకు సంబంధించిన ఉత్తర ప్రశ్నములను దిద్దు నప్పుడు విద్యాభ్యుదయ సంగతు లీ యుత్తరమున నిమిచ్చి యున్నాడు. అనుటను ప్రధానముగా గణించుట నిజమేనా?

విషయమునకు గాక భాష తెక్కున ప్రాముఖ్య ముత్తరము సత్యమేనా?

చరిత్ర విషయమున ప్రత్యుత్తరములు వ్రాయుచో విద్యాభ్యుదయ నిర్బంధనిర్బంధవ్యాపారములు మైందవాక్కి నమస్యు ఇశ్చాలలలో పరీక్షకవచ్చువారి యభిప్రాయ వ్యతిరేకమగు నుత్తరములు వ్రాసినయెడల ఆతడు నెక్కట కష్టమనుటయు నిజమేనా?

దేశభాషలలో క్షుంత్రాభిప్రాయము లిచ్చుటకు అనుచు క్షేణిగాని ప్రశ్నలుగాని కలవా?

విద్యాపద్ధతియందే లోపము వెట్టికొని పరిష్కారధానమునందే సంగోప పరిస్థితి ప్రసరించి విద్యాభ్యుదయ లోపమును మాప వ్యాపముగా నోచలేదు. నిజమునకు వెట్టి దినము విద్యాభ్యుదయ అతిమాత్మ విషయాభ్యాసమునకు—ముఖ్యముగా నాంగ్లమున—పరిశ్రమ చేయవలసి యున్నాడు. ఇతనియ గ్రంథములూ అనుభూతికములుగా నున్నవి. వానివివాది వ్యాఖ్యానములూ తంజోపతండ్రిములు. ఆవ్యాఖ్యాన సారముం తయు విద్యాభ్యుదయ ఎంగరకతనని పరీక్షకు లగ్రటు గానునపుడు విద్యాభ్యుదయ యభిప్రాయములకు దానుదాగాక పరిపూర్ణకాలము? మేలుకొనవారు విద్యాభిధానకే మార్గవలసి యుండును. అనిచేయక మరి యెన్నిప్రతీకారములు చేసినను వృథా ముమ్మాటికిని వృథా.

స్థానిక వార్తలు

(౧)

జరుగబోవు సంగతులు.

నవంబరు 5 ఆదివారము
చిత్రవర్ణన నాటకము (విక్టో. తెలుగు) సాయం. 5 గం.
ప్రజాసేవా నియమములు (ఉప. పచ్చపాపి) సాయం. 5-30 గం.
నవంబరు 17 శుక్రవారము
జలతారు వస్తుప్రదర్శనము.
నవంబరు 21 శుక్రవారము.
చె. శాసనసభా సమావేశము. ఉద 11 గం
నవంబరు 23 గురువారము
మ. వి. కాన్వోకేషను సా. 4½ గం.

చెన్నపురి శాసనసభ:—

ఈ నెల 21 వ తేదీ మంగళవారము పగలు 11 గంటలప్పుడు చెన్నపురి కోటలోని సభామందిరమున నీసభ సమావేశ మగును.

ఉద్యోగ సమాచారములు:—

ఎ. వై. జి. కేంపుబెట్టు ఐ. సి. ఎస్, సి. ఐ. ఇ. గారికి జీతము నష్టముపై మెడికలు సర్టిఫికేటును గోరబడ కుండగనే చెండు మానుముల 7 దినముల సామాన్యపు నెల వొసగుబడెను.

సంగీత సభ:—

రాబోవు ఆదివారమునాడు తిరుగల్గిల్లేటి నేంకటాచలస్వామి వీధిలో 1వ నెం. ఇంటిలో సాయంత్రము 4 గంటలకు ధనం కుమార్తెలు సంగీతము పాడుదురు.

భవత్కథా ప్రసంగసభ:—

కేపటి శనివారము మొదలుకొని బ్రహ్మశ్రీ టి. వంశపాగేశశాస్త్రియారు గారి చే 18 రామాయణకాల తేపములు జరుపబడును. కేపటి కాల తేపము టంకకాలవీధియందలి తొండ మండలము స్కూలు హాలులో జరుపబడును. వివరములు గౌరవ కాన్వోకేషనుల నడిగిన తెలియగలవు.

రాబోవు క్రిమినలు విచారణలు:—

1916 వ సంవత్సరపు న్యాయ క్రిమినలు విచారణలు నవంబరు ఆరవ తేదీ సోమవారమున విచారించబడును. న్యాయస్పెక్టరుగారు యాజమాన్యము వహించెదరు. 11 కేసులు విచారించవలసి యున్నవి. వానిలో 5 కేసులు ఫోర్మర్ నేరములు. తక్కినవి బలవంతపు చోరీ నేరములు.

ఆర్యనైశ్య మహాసభ:—

ఈసభవారి యాజమాన్యమున 1916 వ సం. నవంబరు నెల 4 వ తేదీ శుక్రవారము సాయంకాలము 5-30 గంటలకు కాల్వెట్టివీధిలోని హజారము సోదమున తాతా సితారామశాస్త్రి గారి మరణనిలయభోజ శ్రమసాగ్ర వారికుటుంబస్థులకు తెలుపునిచ్చి మొకనభ సమావేశ మగును. బచ్చునెంకటసుబ్బయ్యశాస్త్రిగారి ప్రధాన వాధిపత్యము వహించెదరు.

పిల్ల నెత్తుకొని పోవుట:—

ఆరు మాసముల క్రిందట నేంకటాచలము శాస్త్రి ఆరువరకు గోవిందపురము అను 9 ఏండ్లప్రాయముగల పిల్ల నెత్తుకొనిపోయి సికింద్రాబాదులో నొకనికి రూ 600 ల కిచ్చిన నెను. పోలీసువారు ముద్దాయిని పట్టుకొనిరి. నేటిదినమున (3 నవంబరు) న్యాయాధికారిగా రాజేసును విచారించి ముద్దాయికి 1 సంవత్సరము కారావేష విధించిరి.

మదరాసు యువజన వాఙ్మయసంఘము:—

మదరాసు యువజన వాఙ్మయసంఘమున ఈ నెల 4 వ తేదీ శనివారము సాయంకాలము 5-30 గంటలకు పచ్చుపాపికాలేజీ 4 వ తరగతి విద్యార్థి కె. రామకృష్ణమయ్య గారు “సముద్రయానమును” గూర్చి తెలుగుభాషలో నొక ఉపన్యాసమును చేసెదరు. ఎస్. నేంకటాచలము శాస్త్రిగారి ప్రధానవాధిపత్యమున వహించును.

ఆర్య యువజన సంఘము:—

నవంబరు 2 వ తేదీ శనివారము నెల 4 వ తేదీ శనివారము సాయంకాలము 6 గంటలకు టంకకాల వీధియందలి ఎ. సి. నుబ్రహ్మణ్యముగారి ఉచిత ప్రాథమిక పాఠశాలలో జరుపబడును. డి. రాజేశ్వర ముదలియారుగారు “నిండు పరిత్యాగ” నెను లక్ష్య సింపనను” నను అంశమును గూర్చి ఉపన్యసించెదరు. నిన్నటి 4 వ ప్రతివాదనములు జరుగును.

విరోధా మహా సంగ్రామము

వెర్దెనురంగము-విజయవార్తలు

గీ సు రాజుగారి ఆలోచనలు-వెనిజలనుగారు మిత్రమండలిని హెచ్చరించుట

సోమురంగము=నిశ్చిత పురోగత నము.

(రైలు రు 5 జన్మి.)

ఇంగ్లండు

జార్జి సార్వభౌముడు

ఒక పటాలమును వీడుకొలుపుట.

లండను, నవంబరు 2:— రాజప్రాసాదమునకు వచ్చి ఆంగ్లక సేన పదాతి పటాలముగా యుద్ధ రంగమునకు బోవుచున్నది. ఈ దినము రాజుగారు పటాలమును వీడుకొలిపిరి.

ముగించబడిన నౌకలు.

లండను, నవంబరు 1:— “వూకో, టోరినో” అను ఆంగ్లనౌకలును, “ఫాక్ డెల్, టార్న్ డెల్” అను నార్వే వారి స్టీమురులును ముగించబడినవి. “టార్న్ డెల్” అను నౌక లోనివారు ముగియకపోయిరి.

లండను, నవంబరు 2:— “కోర్సా, రావెన్” అను నార్వేవారి స్టీమురులును, “రియోపిరాహి” అను ఆంగ్లస్టీమురును ముగించబడినవి. నార్వేవారి స్టీమురులోనివారు రక్షింపబడిరి. ఆంగ్లస్టీమురునుండి 13 మంది మాత్రము దింపబడిరి. ఒక పడవ కనబడుటలేదు.

బ్రిటిష్ ఇండియా నైన్త్ నావ

గనికదగుట

లండను, నవంబరు 1:— “మాంట్ లా” అను బ్రిటిష్ ఇండియా నైన్త్ నావను ఆల్బర్ట్ నౌకాశ్రయమునకు త్రాళ్ల వలన లాగుకొని వచ్చిరి. ఆ నావ ముందుభాగము లోతునకు చరియుచున్నది. ఉత్తరముద్రమునందు ఆ నావ కొకగని తగిలెనని తెలియుచున్నది.

రైలు రు వార్తాసంఘము

లండను, నవంబరు 1:— రైలు రు వార్తాసంఘము నొకరు కొనసన్నారు. అతడు బ్రిటిష్ దేశమును - వార్తాపత్రికలతో సంబంధము లేనివాడనని సంఘమువారు ప్రకటించిరి.

ప్రీవీకౌన్సిలులో నొక కేసు విచారణ

లండను, నవంబరు 1:— 1900 సంవత్సరమునం దొక కేసు దాఖలు చేయబడినది. ఆ కేసు కట్టకడపటి తీర్పువైని 1908-వ సం॥ ప్రీవీకౌన్సిలులో ఆపిలు చేయబడినది. ఆ తీర్పును నుభవించువారిలో రెండవవక్తమువారు 16 సం॥ కాలము పోగొట్టిరి. ఒకనికి న్యాయశాస్త్రప్రకారము రావలసిన ఆ తీర్పు అతనికి విశేషప్రయోగము లేకయే వచ్చునట్లుచేసి అతని హక్కులను కాల్వేయుటగా నిలుపుటయే నాగరికత యుపయోగము. ఇట్లు ఆలస్యము గలిగించుట అక్రమము. ఆలస్యమునకు కారణమైనవా రందఱును తమకు గల తీక్షణ ననుభవించకల సినదే నని వాదనలను గారు చెప్పిరి.

గోధుముల సత్తె.

లండను, నవంబరు 1:— గోధుముల సత్తె ఫలమును జూచుచున్న సంఘమువారు హిందూదేశపు గోధుముల అమృతము కొరకు మూడు కంపెనీల నేర్పాటుచేసిరి. ఇవి లువీడ్రెఫస్, సామ్యు ఆఫ్ సాండే, స్ట్రానెకంపెనీలు ఈ కంపెనీలవారు గోధుములను మరల గలవారికే అమ్మవలయును. ఒకసారి కొనిన గోధుములను ఇంక కొంచెము లాభముతో అమ్ముట నంగీకరింపరు.

రాజీనామా లంగీకరింపబడుట

లండను, నవంబరు 2:— హిగ్గు, గార్డెన్స్, రస్సెలు ఆను మంత్రుల రాజీనామాలు అంగీకరింపబడినవి.

ఫ్రాన్సు

ఆంగ్ల రంగము.

విశేషములు లేవు.

లండను, నవంబరు 2:— కుంభవృష్టిగ వర్షము కురిసి. నది. విశేషము లేదు.

సోము రంగము.

జనరల్ సర్ డగ్లస్ హేగ్ గారి ప్రకటనము.

లండను, నవంబరు 1:— జనరల్ సర్ డగ్లస్ హేగ్ గారు సోమురంగపు యుద్ధమును గూర్చి సంక్షేపముగా వ్రాయుచు నిట్లువ్రాసిరి:— ఆక్టోబరు 18 వ తేదీనుండి ప్రతి దినమును మంచివాన కురియుచున్నది. ఆంధ్రకు సోము నదులకు నడుమను గల తెల్లని ప్రదేశ మంతయు బురదగుంట యైనది. అట్లైనను మేము బట్ వార్లెక్ కోరు నడికోరు లాబోపుల ప్రాంతములందు మనపంతులను ముందునకు దెచ్చితిమి.

షార్లిక్ బురుజు ప్రదేశము అతి ప్రాముఖ్యము నొందినది గాన దానిని మఱల పట్టుకొనవలయు నని జర్మనులు ఆజ్ఞాపించిరి 20 తేదీని వారు ప్రకటించిన యుద్ధరూపునండి తెలియుచున్నది.

సెప్టెంబరు 30 ఆక్టోబరు 20 తేదీలకు నడుమను షార్లిక్ బురుజు ప్రదేశమును మఱల స్వాధీనపఱచుకొనుటకు శత్రువులు 11 ప్రయత్నములు సలిపిరి. కాని వారి ప్రయత్నము లన్నియు వారి కపరిమితములగు నష్టములను దెచ్చిపెట్టెను. ఆక్టోబరు 21 వ తేదీని శత్రువులు సలిపిన ప్రతియుద్ధమునందు మేము విజృంభించి రెజీనాట్ల ప్రదేశములను జయించి 1100 మంది ఖైదీలను పట్టుకొంటిమి.

ఈసహాయయుద్ధమునందు జయమునకు కనేడియను సేనను, మన మాత్రసేనను కొనియాడవలసియున్నది.

గత పక్షమునందు సోమురంగమున మేము పట్టుకొనిన ఖైదీల సంఖ్య 31132.

పరాసు విజృంభణము.

పారిసు, నవంబరు 2:— కాలమానము విపరీతముగా నున్నను, లాబోపు సెయిలీ సెయిలీ సెయిలకు నడుమ మాకు గలిగిన యవకాశములను వృద్ధి చేసికొంటిమి. మేము జయించిన స్థానములను బలపఱచుకొని కొన్ని ప్రదేశములను జయించి శత్రుకుందకములను దుడిచివేసితిమి. ఈ యుద్ధమునందు 186 మంది ఖైదీలను పట్టుకొంటిమి. వీరిలో 8 మంది సైనికోర్వోగులు. నిన్నటి దినమునుండి ఇంకపఱకు రెండు మంది పట్టుకొంటిమి. మ్యూసునడికి కుడివైపున శాంతిగా నున్నది. ఇతర స్థానములందు విశేషములు లేవు. సోమురంగమున 3 శత్రు విమానములను, వర్షమవ్వ ఒక విమానమును, ఆల్సేసునం దొక విమానమును నేలగూల్చితిమి. అజేయవర్షమును పదాతి సేనను పరాసువిమానములు తలపడెను. కాన్ ఫ్లాస్సు, మేంగియోనిను ప్రదేశములందు రైలుబండ్లమీద బాంబులు వేయబడినవి.

పరాసు విజయములు

పారిసు, నవంబరు 2:— సోమునది కుత్తరమున ఈ దినము కొన్ని ప్రదేశములను జయించితిమి. లాబోపుకు ఈ శాస్త్రమునందు నిన్నటిరాత్రి మాకు గలిగిన విజయముల ననుసరించి తీవ్రమగు యుద్ధము సలిపి రెండు శత్రుకుందకములను 125 మంది ఖైదీలను పట్టుకొంటిమి. సెయిలీ సెయిలకు ఆగ్నేయమున మే మింకొక ముట్టడి సలిపి సెయింటు పియర్ వాట్టు రోడ్డు పడమటి కొనను 2 క శత్రుకుందకమును వశపఱచుకొని 50 మంది ఖైదీలను పట్టుకొంటిమి. ఈ ఉదయము జర్మనులు మమ్ములను సెయిలీ సెయిల గ్రామమునుండి తఱిమివేయ ప్రయత్నించిరి గాని భగ్గు మనోరథమైరి. శత్రుశక్తము లనేకములు యుద్ధరంగమునం దుండెను.

వెర్దెనురంగమున దోహాటు భాగమునందు తీవ్రమగు యుద్ధము జరిగినది. ఆక్టోబరు 24 వ తేదీనుండి వెర్దెనురంగము నందు 6011 మంది దృఢగాత్రులగు ఖైదీలను పట్టుకొంటిమి. వీరిలో 138 మంది సైనికోర్వోగులు. 24 వ తేదీ ఒక్కనాడే 15 ఫిరంగులను (వీనిలో 5 వేర్వేరి) 51 కందక ఫిరంగులను, 144 మరఫిరంగులను, రెండు తంతుహీన వార్తాయంత్రములను, బాంబులను, తుపాకులను, గుండ్లను పట్టుకొంటిమి. ఈ రంగమున నితర ప్రదేశములందు శాంతిగా నున్నది. నిన్నటి దినము సోమురంగమున రెండు శత్రు విమానములను నేలగూల్చితిమి.

ఇటలీ

ఫిరంగియుద్ధము.

లండను, నవంబరు 2:— ఇటలీ వారి ఖైదీలను ప్రకటించిరి. 31 వ తేదీని కాలమానము కొంచెము బాగుపడినందున మేము ఫిరంగియుద్ధమును విమానముల కార్యమును సాగించితిమి. గౌరీ జిహుకు తూర్పుననున్న ఆస్ట్రీయనుల రెండవంక్షివైనను కార్యోయందున్న ఆస్ట్రీయనులవైనను మేము అగ్ని వర్షమును గురిపించితిమి. ఇటలీవారి విమానములు శత్రు విమానములతో తలపడి వానిని పాఱిగొలి. రెండిటిని నేలగూల్చివేసి, 14 ఇటలీవారి యుద్ధ విమానములు ఆస్ట్రీయనులపంతుల వెనుక నున్న శత్రు రైలుమార్గముపై 2½ టన్నుల అగ్ని గోళములను వేసెను.

పోలండునకు సాహాయ్యము

రోము, నవంబరు 2:— లోకమునందలి క్యాథోలిక్ విశిష్ట లండనును పోలండుకు సాహాయ్యము చేయవలయునని పోపుగారు ప్రకటించిన విజ్ఞాపనము ననుసరించి విశిష్టులు పోపుగారికి 40 లక్షల ఫ్రాంకులను బంపిరి. ఈ సామ్యము స్వీట్జర్లండునందున్న పోలండు కమిటీవారికి బంపెదరు.

బాల్యము

గ్రీసు దేశ స్థితి

సెలోనికా, నవంబరు 1:— ఏథెన్సునం దున్న పరిపాలనమువారు మిత్రచండలి వారికిగల విషయములను సక్రమముగా నిర్వహింపజాలరనియు; శాంతిస్థాపనముకొరకు థెస్సాలీయం దుంచబడినదని చెప్పబడిన సేన మిత్రచండలి మీదికి బంపబడవచ్చుననియు, విషయ మిత్రచండలివారు మోసపోవు వారు కారనియు వెనిజిల్ పరిపాలనము తన కార్యభారమును సక్రమముగా జరుపుచు నుంచిన సేన తయారు చేయుననియు వెనిజిల్ ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించిరి.

జనరల్. శాఖ రాఫ్ గారు

బుఖారెస్టు, నవంబరు 2:— ఇదిగఱకు నెలపియాలో సేనాధిపతిగానున్న జనరల్ శాఖ రాఫ్ గారు డోబ్రుజారంగము నందు సేనాధిపత్యము వహింపబోవుచు నిక్కడికి వచ్చిరి.

ట్రాన్సిల్వేనియా రంగము.

లండను, నవంబరు 1:— ఇటీవల పశ్చిమరంగమున పోరిన సేనలలో చాల భాగము ట్రాన్సిల్వేనియాలో నిపుడు పోరుచున్న మాట నిశ్చయమని ‘ఇత్వెనగీకో’ పత్రికకు బుఖారెస్టు విలేఖరి వ్రాసెను.

స్వేయను విజయము

లండను, నవంబరు 2:— సెలోనికానుండి పరాసువారి ఖైదీలను:— కర్నారంగమునందు స్వేయనులకు బర్లేయనుల ప్రయత్నములను వ్యర్థముచేసి శత్రువు లెంతయు త్రిడి కలిగించినను విజృంభించి శత్రువులకు విశేషనష్టము గలిగించిరి.

జర్మనీ

జనరలు హిందెనుబర్గగారి అభిప్రాయము

లండను, ఆక్టోబరు 31:— ‘న్యూస్ పేపర్ల ప్రతినిధి హిందెనుబర్గగారిని చూచి మాటలాడెను. యుద్ధావసానమునుగూర్చి హిందెనుబర్గగారు నిగ్ధారణగా చెప్పజాలరునని. 1917 లో ఫలితమును నిగ్ధారణ చేయదగిన యుద్ధములు జరుగవచ్చును. జర్మనులు కడవరకును సోరుసలపక మానరు. మిత్రచండలి సోమురంగమున ముందునకుపోవుట ఫలరహితము. పరాసువారి నాశనమునకు బ్రిటిష్ వారు వారిని బలిమిని ముందున కిచ్చుచున్నారు. రష్యావారి పదాతిదళ మభివృద్ధి నొందలేదు. వారి శత్రుత్వము మాత్రమే శ్రేష్టముగ నున్నది. ఒకసారి వారి కాయుధసామగ్రిలు సంపూర్ణముగ నుండెనుగాని యిప్పుడు మరల క్షీణించినవి. అని హిందెనుబర్గగారు చెప్పిరి. కాని జర్మనులకు విజయము కలుగునని అయిన చెప్పలేదు. హిందెనుబర్గగారి వాక్యములు జర్మనులకు నిరుత్సాహమును కలిగించినవి ఎక్స్ప్రెస్, టైలిగ్రాం కంపెనీకి ఆమెప్పుడంద విలేఖరుడు వ్రాసెను.

దేశీయ తంత్రీవార్తలు

(౦) (మా విలేఖకుల వద్దనుండి)

సింలా

రాజప్రతినిధిగారికి వచ్చిన యుద్ధవార్త.

సింలా, నవంబరు 1:—అక్టోబరు 31 వ తేదీగల ఈ క్రింది తంత్రీవార్త హిందూదేశ కాగ్యదర్శిగారి యొద్దనుండి రాజప్రతినిధిగారికి వచ్చినది.

ఆంగ్లరంగము.

ఆంగ్లరంగమునందు వివరీతముగ వర్షము తురిసెను. ఏ శేషము లేమియు జరుగలేదు.

పరాసు రంగము.

పరాసువారు సెయిలీ సెయిలీలెలు వాయవ్యమునందు శత్రుకందకములను బట్టుకొనిరి. సోమునదికి దక్షిణమున శత్రువులు బ్లాకిస్, లామేస సెట్టిలకు వరుసును గల ప్రదేశముల ననేకపర్యాయములు ముట్టడించిరి. కట్టకడపటి ప్రయత్నమునందు వారు లామేససెట్టి కుత్తరమున గల ప్రభుకందక కేరీలోను, పొలములోను ప్రవేశింపగలిగిరి. వెన్ను రంగమున కిరంగియుద్ధము జరిగినది కాని పదాతిరక్ష యుద్ధము జరుగలేదు.

ఇటలీరంగము

కోర్డివోల్ లోయాయందు ఒక ఇటలీపహులము శత్రువుల ముందుస్థానమును పట్టుకొనెను.

రష్యారంగము

రష్యారంగమునందు విశేషము లేమియులేదు. ఉత్తరపు కనుమలందు యుద్ధమునకు కాలమానవై పరిత్యజము లాటంకమునిచ్చెను.

కొమేనియారంగము

ప్రిడిలు ప్రాంతమునందు కొమేనియనులు శత్రుప్రయత్నములను భగ్గుముచేసి బోర్జుబర్గ కనుమ ప్రాంతమున కొంతదూరము ముందునకు వచ్చిరి.

బాల్కనరంగము

సెలోనికారంగమున రెవ్వియను పరాసు స్థానములందు తీవ్రమగుయుద్ధము జరుగుచున్నది.

సామ్రాజ్యశాసన సభాసభ్యుల విజ్ఞాపనము

సింలా, నవంబరు 2:—సామ్రాజ్యశాసన సభాసభ్యులలో ఎన్నుకొనబడిన వారు రాజప్రతినిధిగారికి బంపిన విజ్ఞాపనాపత్రము సందర్భమున వివిధపత్రకల వ్రాతలవలన ఆసందర్భ అభిప్రాయము గలిగినది. పూర్వము హిందూదేశ కార్యదర్శి గారికి హార్డింజి ప్రభువు ప్రభుత్వ కాలమున సంపాదించిన విజ్ఞాపనపత్రము ననుసరించి ప్రస్తుత విజ్ఞాపన పత్రము వ్రాయబడినదని చెప్పబడినది. హార్డింజి ప్రభువు ప్రభుత్వకాలమునందు ఇట్టి విజ్ఞాపనపత్ర మేమియు తమకు బంపబడలేదనియు హార్డింజి ప్రభువుగారు ప్రత్యేకముగా జెప్పిన అభిప్రాయములకైనను ప్రస్తుత విజ్ఞాపన పత్రమునందు చెప్పబడిన విషయములు సరిపోవనియు హిందూదేశ కాగ్యదర్శిగారు వ్రాసిరి.

దక్షిణహిందూస్థానము

కాకినాడ మ్యూనిసిపాలిటీ

జ్యూలీలీ యుత్సవము.

కాకినాడ, నవంబరు 2:—నిన్నను జ్యూలీలీ యుత్సవమునకు గాను మ్యూనిసిపలు మండరమున సాధ్యజనికసభ జరుపబడినది. వెనుకకాన్సిలరుగా నుండినవారును పెద్దలు నగు ఎం. వి. సోమయాజులుగా రధ్యక్షత వహించిరి. ఆంగ్ల యిండియనులు యూరోపియనులలో రివరెండు క్రాసుగారు తప్పవై ముద్రార్థన సహా తక్కినవా రెవ్వరును రాలేదు. అధ్యక్షోపన్యాసము విన్నవ్యముగ నుండెను. మా పోలవరము జమీందారుగారు 1866 వ సంవత్సరమునుండి మ్యూనిసిపాలిటీ చరిత్రను వివరించిరి. జూలీలీ స్మారకచిహ్నముగ హావలకుప్రభృతీల వైద్యశాలకు సమీపమున వివిధ మతములకు చేరిన వ్యాధిగ్రస్తులకు శ్రీల కొకవిడిది కట్టించబడును. మ్యూనిసిపాలిటీ ప్రాథమిక పాఠశాలలలోని 1300 మంది విద్యార్థులకు మ్యూనిసిపలు మండరమున సుపహారము లొసగబడెను.

పునుచ్చేరి వార్తలు

పునుచ్చేరి, నవంబరు 2:—ఈదినము “ఆల్ సోల్సుజే” గాన ఇందున్న ప్రభుత్వమువారి కార్యాలయములను, కళాశాలలకును పాఠశాలలకును నెల వారసంగబడినది.

జేగు వ్యాధి

పాలపూట్లు, నవంబరు 2:—ఇంతవరకు వ్యాధి 9 గురికి సోకినది. 7 గురు చనిపోయిరి. వ్యాధి విస్తరించుచున్నది. వ్యాధిగ్రస్తులను పరీక్షింపగా జేగు క్రిములు కనబడెనని పరిశోధక స్థానము వారు తెలిపిరి. స్థానికముగ 7 గురికి వ్యాధి సోకినది. 5 గురు చనిపోయిరి. చనిపోయిన యొకని శవమును దహనము చేయించుటకు పోయిన మ్యూనిసిపలు కానిటరీ బంట్రోతుకుగూడ వ్యాధిసోకినది. కమ్యేలధరయను భాగమున మొదటి వ్యాధికనపడినది. అచటివారిని నేరుచోటులకును పేరుచోటుల వారి నచటికిని పోనిచ్చుట లేదు. వ్యాధి సోకినవారిని ప్రత్యేక స్థానముల కంపుచున్నారు. కాలపత్రిలో రిపోర్టునము జరుగనున్నది. అచటికి వ్యాధిసోకిన తావులలోనివారు పోరాడని దొరతనమువారు కెజెటులో ప్రకటించిరి. ఇచట వ్యాధి వ్యాపింపకుండుట కధికారులు చేయగల దానిసంతయు చేయుచున్నారు.

బొంబాయి

జిన్నాగారి కేసు.

పూనా, నవంబరు 2:—నిన్నటి దినము విశేష కాలము జిన్నాగారి కేసును గూర్చి వాదించిరి. ఈదినము చాల గంటలసేపు బిన్నింగుగారు వాదించిరి. రెండు పక్షములవాదములను వినిన వెనుక జిల్లా జడ్జిగారు తమ రిపోర్టును బొంబాయి ప్రభుత్వమువారి వ్యూహా హిందూదేశ ప్రభుత్వమువారికి బంపుదురు.

మంబాయి

చుభ్యరాష్ట్రములు జేరారు దొరతనమువారు ఆనిబిసెంటుగారిని బహిష్కరించుట.

పత్రి కాభిప్రాయములు

క్రిబ్యూను పత్రిక.

లాహోరు నవంబరు 2:—బొంబాయి దొరతనమువారు రానిబిసెంటుగారిని బహిష్కరించుట సరిగాదని ఆహాదాబాదులో జరిగిన రాష్ట్రీయసభలో ఎం. కే. గంధి, మా. శ్రీనివాస రాష్ట్రీయగూర్చు వారందరు నేకగ్రీనముగ నాటేపించి యుండగ మరల చుభ్యరాష్ట్రముల దొరతనమువారి టిట్టి యుత్తరువునిచ్చుట కనకాశమే కనబడదు. ఇట్టి ప్రబల ప్రజాభిప్రాయమును సరకు గొనక ఆనిబిసెంటుగారి వంటి ప్రబల రాజభక్తి భరితయుగు సతీమణివైన రాష్ట్రీయ దొర తనము వారైన నిట్టిట్టుమాన విధించుట చాల ఖింతకనంబుచున్నది.

పంజాబీ పత్రిక.

బొంబాయి దొరతనమువారి చర్యలగుర్చి జరిగిన యాందోళనమే మరియొక దొరతనమువారుగూడ నిట్టి చర్య నవలంబించువరకును చుభ్యరాష్ట్రముల దొరతనమువారి చర్యల గూర్చిగూడ జరుగగలదు. ఆనిబిసెంటుగారు చెప్పే పురి రాజధానిని విడువకుండు చేయనలెననిన దాని కితరసాధనము లుండనే యున్నవి. నిరంకుశాధికారులు తమ తప్పిదమును మరింత బలపరుచుచున్నారని తలంపవలసి వచ్చుచున్నది.

బెంగాలీ పత్రిక.

బిసెంటుగారు వేరారుకు వెళ్లుటకు సిద్ధముగ నుండిరి. వారి కేయుత్తరువువలన నభ్యంతరము కలిగినది. ఆయెయపద్రవకారిణి యనియే ఈ దొరతనములవారి నిశ్చయాభిప్రాయమా? అమె పత్రికను చెప్పే పురి దొరతనమువారు పత్రికా శాసనము క్రిందకు తెచ్చుటయే మోచ్చని మేము తలంచుచున్నాము.

అయ్యత బజారుపత్రిక.

ఇకముం దెవరినంతువచ్చునో? ఎటువైస లక్ష్మీ కాంక్రెటుకు బిసెంటుగారిని పోనియగూడదు. ఏమో ఆమె పోయినచో ఇండియా నిరంకుశాధికారిత్వ మొక్క పెట్టుక రూపుమాసి పోవునేమో ఎవరు చెప్పగలరు? కాని మరల మత్తరువు లిచ్చుటకు సంయుక్తరాష్ట్రముల దొరతనము వారు సిద్ధముగ నుండవలెను. ఈ పనిని సాధించుటకు సులభమును శ్రేష్ఠము నగు మార్గ మింకొకటి కలదు. వేహరు ఒరిస్సా దొరతనమువారు గూడ నిట్టి యుత్తరువును ప్రకటించినచో నొక రాత్రితో పరిపక్షులను చంపగలుగుదురు. ఆమె ఒరిస్సాకు పోకుండు బంగాళమునకు గావీలుండదు. కాన సంయుక్తపరగకాలకును పంజాబునకును పోజాలదు. చెన్నపురిలోనే యుండవలసి వచ్చును. పిచ్చుట నామే నేమిగ్రామమునో నిర్బంధావాసమున నుంచి వార్ధి క్యశేషము నేటులో గడుపుటకు నెలకు రు 25 లు ధర్మ మిచ్చిన నివ్వవచ్చును.

పంజాబు కాంగ్రెసు కమిటీ

లాహోరు, నవంబరు 2:—సామ్రాజ్య శాసనసభ్యులు రాజప్రతినిధిగారికి నమర్పించిన విజ్ఞాపనయందు మా సద్గ్రాహ సుందరసింగు మతీధియాగారు సంకేతము చేయలేదు. గాని నిరక్షుల చేయలేదు, విారా విజ్ఞాపి కంగికరింపరా లేదాయని పంజాబు కాంగ్రెసు కమిటీవారును ఇండియను అసోసిషియను వారును మా మతీధియాగారికి లేఖలను వ్రాసిరి.

మెసహాకేమియా నుండివచ్చిన సైనికులు.

ఒలవక్కోట్, నవంబరు 2:—మెసహాకేమియా యందు గాయములు తగిలిన 150 మందిని కన్నుచూచుకొని కొని పోవుచున్న ఆయుధమున్న ట్రైలుబండి ఈ యుద్ధమును ఒలవక్కోట్ బంక్ష నుమీదుగా పోయినది.

ఆస్ట్రేలియా యందు పూల్ ప్రము దొరకుట

లండను, నవంబరు 1:—ఆస్ట్రేలియా ఉత్తరభాగము నందు హోల్చర్స్ అను కాలునయొద్ద వోల్ ప్రెస్ గవిగల 8 చదరపుమైళ్ల ప్రదేశము కనబడినదని “టైముస్” పత్రికకు నిట్టి నుండి తంత్రీవార్త వచ్చినది.

“హ్యూస్సులాండు” సముద్రాత్మగ్రామి.

రెండవసారి ఆమెరికాకు బోవుట.

లండను, నవంబరు 1:—జర్మను జలాంతగ్రామి “హ్యూస్సులాండు” రెండవపర్యాయము న్యూ లండను కేపుకు వచ్చి నదని న్యూ లండనునుండి తిండివార్త వచ్చినది.

చీనాదేశపు విప్లవకారుడు మరణించుట.

హంఘాయ్, నవంబరు 1:—హయాంగ్ సింగ్ అను చీనాదేశపు ప్రఖ్యాత విప్లవకారుడు మరణించెను. ఇతడు 1918 వ సంవత్సరమునందు యూకొవ్వికాయపై తిరుగుబాటు కలిపిన వారిలో నొకడు.

హ్యూస్సులాండు నౌక

హామింగ్టన్, నవంబరు 2:—ఈ నౌకలో 750 టన్నుల చంగుమందులు - సాధారణ వస్తువులు మున్నగునవి పంపబడినవి. నౌక ఆర్కె నీసు కుత్తరముగ వచ్చెను. 100 మైళ్లు మాత్రమే నీటిలోమునిగి నడచెను. బ్రెమెనునౌక 2 నెలలకు సరిపడు సాయుధులతో 20-9-16 వ తేదీని బయలుదేరినది. గారి గతి ఏమో మాకు తెలియదని కేపుకు కొయింగు గారు చెప్పిరి.

నౌకలను ముంచుట

బెర్జెయ్, నవంబరు 2:—సా2½లక్షల పౌనుల నెలగల 8 బెర్జెయ్ నౌకలు ఆక్టోబరులో ముంచబడినవి. ఒక నాచ్కోవా నౌకపాత సంఘమువారు రెండు నౌకలను 25 లక్షలకు విక్రయింప నూచుచున్నారు.

మేరెనానౌకను ముంచుట.

లండను, నవంబరు 1:—హాతేశేఫు లియుల చెప్పిం. ఆయింగ్లండుతీరమున కేనివారమునాడు మధ్యాహ్నము మోర్చి రిందకుండ రెండుసారులు టూర్పెడోలను వెంటవెంటనే నౌకవినాశ శత్రువులు చదలిరి. ఏవో ప్రేలి ఇద్దరు చనిపోయిరి. 20 నిమిషములవరకు నౌక తేలి పిమ్మట పగిలి మునిగినది. 3 పడవలు దాటిపోయినవిగాని నాలుగవది పగిలిపోయినది. వాయు వార్తాయంత్రము పనిచేయలేదు. కెప్టాను చిట్టచిరరకు నౌకను వదలెను. ఫిఫ్తు ఇంజనీరును కెప్టానును తక్కిన యువ్వోగులందరును సముద్రమున నురికిరి. వారందరును చనిపోయిరి. పడవలలోనివారు మరునాడు దుందుసువశకును నాలు క్రోవపడిరి. ఆపుకు వారు దరిజేర్చబడిరి.

మెరులుస్త్రిమరు

బొంబాయి, నవంబరు 2:—గతనెల 20 వ తేదీ నీచుట పాలు తెచ్చుచున్న కేశరీహిందూకాక చుంగళవారమునాడుదయముర రి గంటలకు బొంబాయి కేపుకు వచ్చును.

గ్రీసుదేశ రాజుగారి భావము

లండను, నవంబరు 1:—బల్గేరియను ప్రతికక్షగా పరిచేయువారిని శిక్షింపగూడదని మిట్రోవందలి మంత్రులు కాకోప్టకోప్రెయ రాజుగారితో నేర్పాట్లు చేసికొనినవి పత్రికలు వ్రాయుచున్నవి. సైనికోవ్యోగు లీనిధముర రెండు పనులను మూకుకొందురు. ఆస్ట్రేలియాదేశ సరిహద్దుల వాత చుట్టుండగా ఏకగ్రుణ్ణు ఉత్తరభాగమునకు పోరుజరుగును. స్క్వెలాడిస్, గోనరిస్ ప్రభుత్వములు ఏమియూటంకిములు గలిగినను జర్మను బల్గేరియను పక్షముననే యుండుటకు త్రిగ్యారించి నది “పాటిస్” పత్రిక వ్రాసినది. తూర్పు మేసి సోనియా యందు విదేశీయు లెవరైనను పురుషులు నాకొనుచు నెవరైనా ఆటంకము నీయవలదని కేవల ముత్తరువు లీయబడినది. పుగాను నారు పుగును నాక్రమించుకొందురని తెలిసినపుడు ఈయుత్తరువు ఆచులులోనుంచక ప్రోసేజేసిరి. కాని బల్గేరియనులు పురుషుల నాక్రమించుకొనుచున్నారని తెలియనే దీని సభలు లోనికి దెచ్చిరి.

న్యాయస్థాన వార్తలు

(0)
జైలను పోలీసు కోర్టు.

భాక్త బహద్దరు బజ్జల్లా సాహెబుగారు.

నవంబరు 2 గురువారము.

ఫోర్టు స్టేషను గడచిడి.

తన వాటానుకూలమునకు సాక్షి ఘాంటర్ను గారింకను ఇటుల జెప్పిరి. “నేను రెయిల్వే పరిషత్తు దాటి రోడ్డుమీదికి బోలినంటి యబద్ధము. ఆ బద్ధులలో నెవరిని పోలీసు రిండుటగాని నేను ప్రవేశము గలుగజేసికొనుటగాని లేదు. వారికి తగిన ప్రాయశ్చిత్తము కానియ్యని గాని ఆ యగ్గము నిర్దుష్టముగాని నే నెవరితోడను పలుకలేదు. నాచేతి కర్ర నాడించితి ననుటగాని ప్రారంభకృత్యములజేయుట కెవరినైన పురిగొల్పితి ననుటగాని కేవలమబద్ధము. ఆ గట్టు 8 వ తేదీని వేంకటరెడ్డి నామిద ఫిర్యాదుచేయువరకును నానై నిట్టి ఫిర్యాదును వచ్చినటుల నే నెఱుగను. నామిద నాగో పింపబడిన నేరము లన్నియు నబద్ధములు. జూలై 21-వ తేదీని సబ్ ఇన్ స్పెక్టరు హెచ్చరిక గారను వెంకటరెడ్డియను నా ఆఫీసునకువచ్చి నాకాకితముకలము మొదలగువానినివాడుకపరచిరి. 2-వ ముద్దాయిని పోలీసువారు పిలిపింపుమనికోరగా నేను పిలిపించితిని. వెంకటరెడ్డియప్పుడు చెప్పినట్లుట నపుడు రిచ్చార్డు తనను గొట్టినటుల వానిని గుర్తింపలేకపోయెను. నామిద వేంకటరెడ్డి ఫిర్యాదును చేయలేదు. ఫోర్టు స్టేషనువద్ద బండి నిలచిన పిమ్మట డ్రైవర్ వైపు దిగి 20 గజముల దూరముమీదికి పోయి మరల వెనుకకు మరలి గార్డువెట్టే వెనుకనుండి స్లాటుఫారము నెక్కితిని. నేను వచ్చునకిప్పుడే పోరాటము ప్రారంభ మయ్యెను. ఆంగ్లో ఇండియనులకొర కుంచిన వెట్టే రెయిల్వేకాల నెడుట నిలచెను.”

కౌమారావు గారిచే క్రాసు పరీక్ష చేయబడి సాక్షి యిటుల జెప్పెను. “నేను రెండవ ముద్దాయిలో మాట్లాడితిని. అప్పుడు నాదగ్గర నాకుక్కయుండెను. చప్పటలు గొట్టుట బండిలో జరిగెను. కొంతమంది భారతీయ విద్యార్థులు చప్పటలు గొట్టుచుండగా నేను చూచితిని. ఆంగ్లో ఇండియనులు గూడ చప్పటలు గొట్టికే మోనాకు తెలియదు. ఆంగ్లో ఇండియనుల బండిలో ప్రయాణము చేయుచున్నారని యెఱుగుదును. కాని నేను వారి వెట్టెలోనికి బోలేదు. ఆ దినమున నేనాపరమ వచ్చునని నేను దలపలేదు; గాని యెఱుగియు జరుగకుండ నణచివేయవలయునని నాయుద్దేశము. చప్పటలు గొట్టుచుండగా నే నేఆంగ్లో ఇండియనులను జూడలేదు. చప్పటలు ధ్వనినిబట్టి మాత్రమే వారు 50 లేక 60 మంది యుండురని భావించితిని చప్పటలుగాని వెక్కిరింపలేదుగాని ఆపివేయుటకు నే నేమియు బ్రయత్నింపలేదు. రెయిలు బండిని 2, 3 నిమిషముల వరకాపివేయుటకు నాకధికారము గలదు. నేను కర్రల జూడలేదు. రెయిలు తలుపుల మెదుటయు నెఱుగను. నాపూచీపనియని తలచుటచే నేను ఫోర్టు స్టేషనువద్ద స్లాటుఫారముమీదికి వచ్చితిని. గేటువద్ద నొక చిన్నమూక కేపు స్లాటుఫారముమీద నెవ్వరును లేరు. గడచిడి జరుగుచోటికి నే నరువది గజముల దూరమున నుండిని. స్లాటుఫారము మీద నిలచుండి దృష్టబాలా సంతయు జూచితిని. గడచిడి తలయు రెండు నిమిషములు జరిగిడి. స్లాటుఫారము మీదికి వచ్చిన పిమ్మట నేను గేటువద్ద నిలచుండిని. నావద్ద నొక చేతికర్ర యుండెను. గేటు ప్రక్క నే రిచ్చార్డు నిలచుండియుండుట నేను చూచితిని. కోర్టువారి యెదుటనుండు కట్టకంటి కట్టకొక కొక భారతీయుడును ఆంగ్లో ఇండియనుడును పోట్లాడుట నేను చూచితిని. ఒక ఆంగ్లో ఇండియను డొక భారతీయుని చేతినుండి వాని గొడుగును బెక్కివైచుట జూచితిని. రెయిల్వే పరిషత్తులలో జరుగకపోవుటచే పోరాటఫలిత మేమైనదియు నేను విచారించలేదు. భారతీయులు పరమత్రిపుట చూచితిని. గాని ఆంగ్లో ఇండియనులు వారిని వెంటబెట్టుట జూడలేదు. గట్టిగ కొట్టుబడియుండుట చేతనే భారతీయులు పరుగెత్తి పోయినది తెలుపెదను. నెట్టగేటువద్ద నేను కొంచెముకాలము మాత్రముంటిని జనులు కొంతమంది స్లాటుఫారము మీదికి వచ్చుచుండిరి. వారి నటుల వానియకుండుటకే నేనచట నిలచియుండిని. భారతీయులు కొంతదూరము పరుగెత్తుటయు పిమ్మట నిలచి రాళ్లు వేసవలయుననియు, మరల పరుగెత్తి యటుల నే చేయుచుండుటయు నేను చూచితిని. నేను దూరపు కొననుండి మరలుచుండగా కృష్ణారావుగారు మొదటి పర్యాయము ముద్దాయివై కృష్ణాను చేసెను. వాని కేయమానమును చేయలేదని రిచ్చార్డుగారు చెప్పిరి. నేను నేరము చేసినటులగూడ కృష్ణారావుగారు చెప్పిరి. కృష్ణారావుగారికి నెవ్వరుకారు చుండుట నేను చూచితిని. మూకలో తనకుదూరని భారతీయులు కొట్టిననుచున్నారని రిచ్చార్డుగారు గతటికి పరమత్రిపు.”

భారతీయులతిరస్కారము వచ్చిన బాక్ష్టరు ఇ.ఎల్. అయ్యగారు పిమ్మట సాక్షిని క్రాసు విచారణ చేసిరి. సాక్షి యిటుల జెప్పెను. “నాఫిర్యాదును నేను చెప్పవలసిన సబ్ ఇన్ స్పెక్టరు గోవిందస్వామి నాయుడుగారు వ్రాసిరి.

దానిలో కడపటిభాగమును నేను వ్రాసి సంతకమును చేసితిని తేదీ నెవరువేసినదియు నే వెఱుగను గుర్తుపట్టునపుడు నేను కమిషనరుగారి ఆఫీసునకు బోలేదు. 26 వ తేదీని రెయిల్వే పోలీసు ఇన్ స్పెక్టరుగారికి నే నీ సంగతి నెఱిగించితిని. 27 వ తేదీని పోలీసు జవానులు బండిలోనుండిరని దలంచితిని. వ్రాసి క్యూటింగు ఇన్ స్పెక్టరు పద్మనాభస్వామి నాయుడుగారు గూడ సాక్షిని క్రాసుపరీక్ష చేసిరి.

విచారణానంతరము, భారతీయవిద్యార్థులు ఆంగ్లో ఇండియనులను రోడ్డుమీదను, బండ్లలోను అవమానము చేయుచున్నారనియు, కనుక వారి కేదైన సఖ్యము కుదుర్చవలయునని యు పాత్రిడ్డిగారు కోరువాని కోరగా, ఈసంగతి నిజమేయైన నటుల జేయకుండునటుల విద్యార్థుల మందలింపు మని కోర్టువారు కౌమారావుగారిని గోరిరి. పిమ్మట కేసు శుక్రవారము 1 గంటకు వాయిదా వేయబడెను.

నేటి దినచర్య

నేటిదినమున నురల విచారణము ప్రారంభ మయ్యెను. మొదట పి.డి.ఆర్. గారు పరీక్షింపబడిరి. ఇతడు వెంటుథానును మాంటువద్ద నివసించుచున్నాడు. మొదట తెలిగ్రాపు ఆఫీసులో నియోగింపబడెను. జూలై 27-వ తేదీనాటి దినచర్య నెఱుగును. ఉదయము 7-29 గంటలకు మాంటువద్ద బయలుదేరి 8-30 గంటలకు ఫోర్టు స్టేషనునకు వచ్చెను. వై నాబజారులో కొన్ని వస్తువుల కొనవలసియుండి యతడంతేగమముగ వచ్చెను. ఎప్పుడో నేడు సమీపమున నుండగా నే యుద్యోగిగ్గుల మొదటి బండి వచ్చెను. అతడు ఫోర్టు స్టేషనునకు వచ్చునకి కనట పెద్దమూక కనిపించెను. ఆమూకలో 15 గురు ఆంగ్లో ఇండియనులును సుమారు 300 భారతీయులునుండిరి. అనేకమంది భారతీయులు ఆంగ్లో ఇండియనుల ప్రోసివేయుట నతడు చూచెను. ఆంగ్లో ఇండియనుల సహాయార్థ మతడును మూకలోనికి బోయెను. అచట నొక భారతీయు డొక ఆంగ్లో ఇండియనుని తనగొడుగుతో గొట్టుచుండ నతడు చూచెను. ముద్దాయి రాధాకృష్ణును నతడు పోల్చెను. ఇతడే మెక్ మోహనుని గొట్టెను. 2వ ముద్దాయి కృష్ణారావుగారు స్ట్రాసిని గొట్టుచుండగా నతడు చూచెను. 5 వ ముద్దాయి స్టీవెన్సుని గొట్టు బ్రయత్నించుచుండుట నతడు చూచెను. 5 నిమిషములలో మూకంతయు మాయమయ్యెను. పిమ్మట 9-55 బండిలో మాంటునకు బోయెను. డెప్యూటీ కమిషనరు ఆఫీసులో నతడు వై 2, 5, 11 ముద్దాయిల ముగ్గురుని గుర్తించెను.

కౌమారావుగారిచే క్రాసు విచారణచేయబడి సాక్షి యిటుల జెప్పెను. భారతీయులు చేసిన సంగతిని యథార్థముగ నతడు గుర్తుపట్టునపుడు జెప్పెను. రెండవ ముద్దాయి స్ట్రాసి, స్టీవెనుల గొట్టుటలు నతడచట జెప్పియుండెను. స్ట్రాసిని గొట్టుట మాత్రము నిజము. స్టీవెన్సును గొట్టుట గూర్చి నిశ్చయము లేదు. గుర్తుపట్టుట నతడు స్ట్రాసి పేరు నుదహరించుట వాస్తవము. కృష్ణారావుగారు గొడుగుతో వాని వీపుపై ననేకమారులు గొట్టిరి. ఆ సమయమున స్ట్రాసి ఒక భారతీయుని చేయిపట్టుకొని యుండెను. ఆ భారతీయుడు ఒకని గొట్టుచు తక్కినవారి తరుముచుండెను. ఇవంతయు 5 నెకండ్లలో జరిగెను. పిమ్మట సాక్షి మూకలో ప్రవేశించి వాని గొడుగును పట్టుకొనగా నతడు పొక్కిమెను. ఆ గొడుగు నిద్రయకు బట్టుకొని యుండి యటుల నే పరుగెత్తి. ఆ పరుగెత్త నపుడొక మట్టిచెట్టు తగిలి అతడు పడిపోగా సాక్షి వాని పై బడెను. పిమ్మట నే పోలీసు ఉద్యోగియు వాని నేమియు బ్రష్టింపలేదు. చెప్పకరెట్ల వ్రాసికొనిరి. 2 వ ముద్దాయి క్రింద పడిపోవుటయు, వానిపై తాను పడిపోవుటయు నీసారియ ప్రభువున నతడు కోర్టులో జెప్పెను. “విజయపు” వెట్టెలలో ప్రవేశింప బ్రయత్నించిన వారలలో 2వ ముద్దాయొకడు అట్టి ప్రయత్నముల నాపు ఆంగ్లో ఇండియనులలో తా నొకడు. వాని నెప్పుడును సాటంక పెట్టుచుండెడివాడు. ఆ ముద్దాయి యెప్పుడును మాంబళమువద్దనే బండినెక్కుట సాక్షియెఱుగును. ఇప్పుట కోర్టువారు ప్రోసి క్యూటింగు ఇన్ స్పెక్టరుగారితో “వారి రింతకంటెను మంచి సాక్షిని కోర్టునకు పిలిపిరాదా?” అని యడిగెను. పిమ్మట సాక్షి తన సాక్ష్యము వారంభించెను. రాధాకృష్ణునునతడు జెఱుగును. గడచిడిలో వాని మొదటి పర్యాయము జూచెను. అతడు గొడుగుతో మెక్ మోహనుని గొట్టుచుండెను. అచట కట్టలు వాడబడుటయే అతడెఱుగడు. మెక్ మోహనునితో 15గురు భారతీయులు తలపడియుండగానతడు మెక్ మోహనుని గొట్టుట తాను చూచెను ఇతంతయు తాను కృష్ణారావుగారిమీద పడినపిమ్మట జూచెను. వివేకానందుని అచటనే మొదటి పర్యాయము జూచెను. అతడనేక ఆంగ్లో ఇండియనుల జూచెను. గాని వారివెవరి పోల్చలేదు. కొంతమంది భారతీయులు పరుగెత్తుచుండిరి. ఎంతమందియో సుమారుగా నైన నతడు చెప్ప బాలడు. అతడు రిచ్చార్డు నెఱుగును. భారతీయులు

నెఱుగడుగాని వానిని చూచెను పోర్టు స్టేషనువద్ద నపుడు వారున్నదియు లేనిదియు నతడెఱుగడు. బాయలీ నతడు చెట్టు ప్టువద్ద జూచెను. మరల తప్ప దిద్దుకొని రెండు దినముల క్రిందను జూచినటుల జెప్పెను. కొన్ని సంచుల కొనుటకు మాత్రమే యతడు ఉదయము 7-29 గంటల బండిలో వచ్చెను. ఇప్పుట సాక్షి యెటుల ప్రత్యుత్తరమిచ్చినదియు చూచి న్యాయాధికారిగారు, “నీవు చాలాఅధిక ప్రసంగివి. అమర్త్యుడగ మాట్లాడుచున్నావు. విశేషముగ జరిమానా విధించెదను. జాగ్రత్త. ఇది కోర్టుమాట భావకముంచుకొనుము. అగంట నుండియు నీ నడతను కనిపెట్టుచున్నాను. భద్రము” అనిరి. అతడు సంచుల మూయూర్చెట్టులో గోనెను. అతడు వచ్చునప్పటికి పెద్ద గేటువద్ద మూకదట్టముగా నుండెను. ఆకట్టువుల కొను నపుడతనితో నెవ్వరును లేరు. అతడు వికటుగేటునుండి యు పోలేడు. ఆ దినమున నే గేటును చూడలేదు. ఆ దినమున నే గేటుద్వారా నతడు పోయినదియు వానికి భావకములేదు. ఉద్యోగిగ్గుల మొదటి బండి ఫోర్టు స్టేషను విడిచు నప్పటికి అతడు గేటునకు పశ్చిమదిశ నుండెను. గరుతు పట్టుకొంట నతని నెవ్వరును పోల్చలేదు. అతనికి నిజము టిక్కెట్టులేదు. గిల్ హూలినిగాని, మెక్ మోహనునిగాని వారిలో మరి యెవ్వరినిగాని చూచినటుల భావకములేదు. సాధారణముగా నతడు మూడవతరగతి వెట్టెలలో ప్రయాణము చేయుచుండును. ఆదినమున రెండవతరగతిలో ప్రయాణము చేసెను. అందుచే ఆంగ్లో ఇండియనుల వెట్టెలో నెవరెవ రుండినదియు నతడెఱుగడు.

పిమ్మట బాక్ష్టరు ఇ. ఎల్. అయ్యగారిచే క్రాసు విచారణ పబడి అతడిటుల జెప్పెను. కేసు విచారణ పూర్తిగ తెలిసికొనుట కతడు తరమగ కోర్టునకు వచ్చుచుండును. పోల్లి జరుగునపుడతడొక గదిలోనుండెను. భారతీయులు డెప్యూటీ కమిషనరుగారి ఆఫీసులో నొక మూలనుండిరి. వారిక వరుసలో నుంచుండిరి. గుర్తుపట్టుటను తాము జూడగోరగా పోలీసు ఉద్యోగి వారి నటులచేయ నీయకుండెను. ఇతడు లాక్ గారి నెఱుగును. సోడా దుకాణమునకు 12 గజముల దూరములో వివేకానందగా రెవరినో గొట్టుచుండుట నతడు చూచెను. రిచ్చార్డుగారు రెయిల్వే గేటు వద్దనుండుగా నతడుచూడలేదు. గిల్ హూలిని కలసి కొనె నో లేదో భావకములేదు.

ఫలహారము కొరకు విచారణ నిలుపబడెను.

వివాహము

వంకనీరు మహారాజుగారి పెద్ద కుమార్తెను ఒరిస్సాలోని మయూరభంజి మైనరు మహారాజుగారి కిచ్చి 1917 జనవరిలో వివాహము చేసెదనని కథివారునుండి వర్తమానము వచ్చినది.

సముద్రాంత గ్రామి “యు” 53

లండను, నవంబరు 1:— యు“53” అను జర్మను సముద్రాంత గ్రామి సురక్షితముగా జర్మనీ చేరినదని తెల్లిననుండి ఆంధ్ర గ్రామముకు తిరిగివచ్చ వచ్చినది.

సోముయ్యధము

లండను నవంబరు 2:— జర్మనులకు తగినన్ని ఖరీదులును, మందుసామగ్రియు వచ్చినందున సోమరంగపు విషయస్థితి తొలగిపోయినదని జర్మనుపత్రికలు వ్రాయుచున్నవి. పరాసు పైనికోద్యోగులకును, సేనలకును గల వికసత్వముల దృఢమని ఇటీవల వర్తమరంగమునందు పరాసులకు గలిగిన విజయమే రూఢిచేయుచున్నదని మేజర్ మెరాస్ గారు తెలిపిరి. శత్రువులను సంధిచేసికొనవలసిన తొందర నెట్టగలుగుటకు పూర్వమే దానిని భేదింపవలెను.

మైసూరు వార్తలు.

నిగ్గుంధ విద్యార్థివయపు టేర్నాట్ల ప్రకారము ఉచిత ప్రారంభ విద్యకాల బి. కె. గురుదాచారిగారి యజమాన్యము క్రింద చేపు తెఱువబడును.

అయ్యలూరుల సంఖ్యను 168 నుండి 72 వఱకు హెచ్చు చేయుటకు ప్రభుత్వమువారు నిశ్చయించిరి.

బళ్లారి వార్తలు

బళ్లారియందు గత 4 దినములనుండి విపరీతమగు వర్షము కురిసి కొన్నియిండ్లు పడినవి. కొన్ని పరణములును గలిగినవి.

అగ్నిప్రమాదము.—కుంకూరులోని మైసూరు ప్రభుత్వము వారి పెన్నిలు కర్మాగారమునకు గతవారము నిప్పుంటుకొని మరలన్నియు తగులబడి పోయినవి.

THE GREAT WAR.

Verdun Action—Glorious Accounts.

Venezelos Warns Allies *Re* King's Intentions.

SOMME OPERATIONS—STEADY PROGRESS.

[Reuter's Agency.]

Great Britain

King Bids Farewell to a Battalion.

LONDON, November 2.

The King to-day bade farewell to a battalion of household cavalry which is going to the front as infantry.

Privy Council on Indian Appeal.

LONDON, November 2.

At the hearing of an Indian appeal before the Privy Council in a suit which was filed in 1900 and in which the final decision from which the appeal was made was given in 1908 the Lord Chancellor said that it was plain that an attempt had been made to interfere with people in possession of their estate and the quarrel had been protracted for sixteen years. One of the first benefits of civilisation was that a man should be secured in the peaceable possession of his property and that his rights should be settled as quickly as possible. Delays of this kind were a gross scandal and those responsible should suffer.

Royal Commission Wheat Agencies.

The Royal Commission on Wheat Supplies has appointed the following three firms as agents for the sale of Indian Wheat: Messrs. Louis Dreyfus, Samuel Sanday, and Strauss Limited. The Agents will sell only to millers either direct or through brokers at a price fixed by the commission. Reselling at a profit of wheat bought from the Commission or agents will not be permitted.

British India Liner Mined.

LONDON, November 2.

The British India liner "Mantolia" has been towed into Albert Dock considerably down by head. She is reported to have struck a mine in the North Sea.

More Vessels Sunk.

LONDON, November 2.

The British steamers "Meroe" and "Torino" and the Norwegian steamers "Falkfjell" and "Torsdal" have been landed.

LONDON, November 2.

The Norwegian steamers "Caerloch" and "Ravn" and the British steamer "Rio-Pirahy" have been sunk. The crews of the first two were saved. Thirteen of the crew of the "Rio-Pirahy" have been landed, but a boat is missing.

BERGEN, November 2.

Eight Bergen steamers valued at a quarter of a million sterling were sunk in October. One of the largest Norwegian shipping companies is negotiating for the sale of its fleet for £2½ millions.

Reuter's Agency.

Prospective Purchaser.

LONDON, November 2.

Reuter's agency announces that their prospective purchaser is British and unconnected with the press.

The "Marina" Outrage.

Survivors' Stories.

LONDON, November 2.

The survivors from the "Marina," which was sunk off the Irish Coast on Saturday afternoon, confirm the report that she was torpedoed without warning amidst twice in quick succession. An explosion killed two stokers. The steamer floated for twenty minutes, and then split and sank. Three boats got away, but the fourth was smashed. The wireless was useless as the accumulators were broken. The Captain was the last to leave the ship. He jumped overboard after the Chief Engineer. Both were drowned, also all the other officers. The survivors had a terrible experience in boats in a rough sea and cold and stormy weather until they were picked up in the morning.

France.

IMPORTANT FRENCH GAINS.

Enemy Trenches Taken.

Further Details of Verdun Booty.

LONDON, November 2.

PARIS.—A communique says:—North of the Somme we made important gains during the day. Following up our night successes northeast of Les Boeufs, we captured, after a rapid action, two new enemy trenches taking 125 prisoners. Another attack southeast of Saillies captured

a strong trench system on the western fringe of St. Pierre Vaast Wood, with fifty prisoners. It is confirmed that the German attack on Saillies in the morning was a great effort to eject us from the village. The enemy's defeat was complete and most sanguinary, judging by the number of bodies on the battlefield.

On the Verdun front the artillery duel was very violent in the Douaumont sector. We have taken on the Verdun front since October 24th a total of 6,011 unwounded prisoners, including 138 officers. The material captured on October 24th alone so far as has been counted, was fifteen guns including five heavy ones, fifty-one trench guns, 144 machine guns, two wireless installations, numerous rifles, bombs, shells etc. The day was quiet on the rest of the front. Two German aeroplanes were brought down in fights in the air on the Somme yesterday.

Somme Operations Reviewed.

Sir Douglas Haig's Summary.

Importance of British Gains.

LONDON, November 2.

General Sir Douglas Haig in a summary of the operations says:—There has been heavy rain almost daily since October 13th. The chalk soil of the uplands between the rivers Ancre and Somme is a wilderness of mud. Nevertheless, we advance our front towards Butt and Warlencourt and in the neighbourhood of Gueudecourt and Les Boeufs.

A captured German order dated October 20th emphasises the necessity of recapturing the Schwaben redoubt which is a pivot position, "because" the order says "it is an extremely important point."

The enemy between September 30th and October 20th delivered eleven counter-attacks in the neighbourhood of Schwaben Redoubt, but they were always repulsed with heavy losses. His counter-attack against Schwaben Redoubt on October 21st, was opportune for us. We replied by taking the whole of Regina and Shuff Redoubts with eleven hundred prisoners.

The Canadians and new army who were engaged deserve great credit for this signal and economical victory.

The prisoners taken during the fortnight bring a total on the Somme up to 31,132.

Nothing to Report on the British Front.

LONDON, November 1.

British Communique says:—Heavy rain fell. There is nothing to report.

German Admission of Evacuation.

LONDON, November 2.

German official announcement says:—Finding Fort Vaux untenable owing to French bombardment, we evacuated it and blew it up.

French Advance.

Five Enemy Aeroplanes Brought Down.

Paris Communique says: In spite of persistent bad weather, we followed up the advantage gained in the night between Les Boeufs and Saillies-Saillies. We consolidated the ground won, carried several points d'appui and cleared out several machinegun emplacements. During these operations we took 186 prisoners, including eight officers making a total of 536 captured in this sector since yesterday. Night was relatively calm on the right of the Meuse and nothing of importance occurred elsewhere. Three enemy aeroplanes were brought down on the Somme, one at Verdun and one in Alsace. French air squadrons attacked with machineguns an infantry column at Azannes and trains at Condins and Mangiennes.

The Crisis of the Somme Battle.

LONDON, November 2.

The German Press is again asserting that the crisis of the Somme battle has passed the Germans being now equally well supplied with guns and munitions. Major Morant, however, is quite frank about what he calls the success of the great French attack at Verdun. "This," he said, "is a sign that the unity of will existing between the French officers and men is still strong. We must break it before we can convince the enemy that he must not too long delay the conclusion of peace."

ITALY.

Air and Artillery Activity.

Good Work by Italian Aviators.

LONDON, November 2.

An Italian semi-official statement says:—Fine weather on the 31st October enabled a resumption of artillery and aeroplane activity. The Austrian second line east of Gorizia and on the Carso was heavily bombarded. Italian aeroplanes mastered those of the enemy, driving

TELEGRAMS.

them off in numerous fights and destroying two. More-over fourteen Italian battle planes dropped two and half tons of explosives on railway centres in the Austrian rear. Escorting chaser planes had numerous fights and drove off the enemy machines.

Assistance for Poland.

Response to Pope's Appeal.

LONDON, November 2.

ROME.—The Pope's appeal to the Catholic Bishops of the world for assistance for Poland has brought four million francs to the Vatican. The money will be sent to the Polish committee in Switzerland.

ROUMANIA.

Removal of the Forces from the Western Front to Transylvania.

LONDON, November 2.

Bukharest correspondent of "Il Messaggero" has definitely ascertained that several divisions recently on Western front are fighting in Transylvania.

General Sakharoff Commands Dobrudja.

LONDON, November 2.

BUKHAREST.—General Sakharoff, Commanding in Galicia, has arrived here and will command in Dobrudja.

Greece.

Greece and the Entente.

National Government's Proclamation.

LONDON, November 2.

SALONIKA.—M. Venezelos's Government has issued a communique opining that the Athens Government will not loyally carry out demands of the Entente and alleging that regiments which have been left in Thessaly on the pretext of maintaining order will form new centres of new concentrations. The communique hopes that the Allies will not be duped, but will use every precaution and says that the Venezelos Government is financially able to carry out all enterprises and will form a well equipped army.

The King's Last Chance.

The Anti-Bulgarian Movement.

M. Venezelos stated, in an interview, that the torpedoing of the "Angeliki" by a German submarine constituted King Constantine's last chance of restoring national unity by assuming the direction of the anti-Bulgarian movement. If the King persisted in his disastrous anti-national policy, the abyss separating him from the great part of the people would become unbridgeable.

Further Serbian Success.

LONDON, November 2.

French official message from Salonika says:—The Serbians repulsed the Bulgarian counter-attacks in the region of Cerna and progressed well in spite of lively resistance by the enemy who sustained appreciable losses and left prisoners.

The Anti-Bulgar Movement.

ALLAHABAD, November 2.

LONDON, November 1st. The news paper state that the Entente Ministers have arranged with King Constantine that soldiers and civilians taking part in the Anti-Bulgar movement shall not be punished. Officers will probably resign their commissions thus following the precedent of the fight for northern Epirus while the Albanian boundary was under discussion.—("Pioneer Special Cable").

Pro-German Tactics.

The "Patrie" is publishing confidential documents showing that the Skoutoudis Goumaris Governments were resolved to serve the German-Bulgar cause at all costs. Orders were given to garrisons not to resist foreign occupation of forts in Eastern Macedonia. But those orders were cancelled when it was thought the French might occupy them and restored when the Bulgars arrived.

Australia.

Important Wolfram Discovery in Australia.

LONDON, November 2.

A telegram to the "Times" from Sydney states that eight square miles of wolfram bearing area have been found at Hatches Creek in the northern territory.

Resignations Accepted.

LONDON, November 2.

Resignations of Ministers Higgs Gardiner and Russell have been accepted.

United States.

Further Details About "Deutschland".

WASHINGTON, November 2.

The "Deutschland" carried 750 tons of dye-stuffs, medicines and chemicals. Captain Koenig stated that he took the course north of the Orkneys and was submerged for no more than 100 miles. He did not know the fate of the "Bremen," which sailed on the 24th September with two months' supplies.

TELEGRAMS.

Germany.

The End of the War.

General Hindenburg's Remarks.

LAHORE, November 2.
LONDON, November 1st: General Hindenburg interviewed by the "Neue Freie Presse" declined to foretell the end of the war. Decisive battles, he said, in 1917 were possible; but in any case Germany would continue to a decision. He belittled the Allies' advance on the Somme and asserted that the British were forcing the French to destroy themselves. The Russian infantry had not improved, but their artillery was more effective. The Russians at one period had more ammunition. Their supplies were now diminished. The interview contains no prediction of a victorious German offensive.

Disappointment to the Germans.

The Exchange Telegram Company's Amsterdam correspondent says: General Hindenburg's remarks have disappointed the Germans.

"Deutschland's" Second Journey.

Arrival in U. S. A.

LONDON, November 2.
A telegram from New London, Connecticut, says the submarine "Deutschland" has arrived there.

Submarine U. 53 Returns.

LONDON, November 2.
An official Berlin message received in Amsterdam says: Submarine U. 53 has returned safely.

Simla.

War cable to the Viceroy.

SIMLA, November 2.
The following telegram dated the 31st October has been received by H. E. the Viceroy from the Secretary of State:—

Heavy rain continues to fall on the British front. No action of importance took place.

The French carried a system of trenches northwest of Sailly Sailles. The Germans multiplied their attacks south of the Somme against the positions between Blaches and La Maisonnette and in the last attempt penetrated into a part of the first line trenches north of La Maisonnette and into a farm. There was much artillery activity, but no infantry action took place in the Verdun region.

An Italian detachment carried an advanced enemy position in the Cordevole valley.

No important events occurred on the Russian front. Bad weather prevented all operations in the northern passes.

The Rumanians repulsed attacks in the Predeal region and advanced a little in the Torzburg Pass region.

Violent fighting continues in both the Serbian and French sectors on the Salonika front.

China.

Notorious Chinese Revolutionary Dead.

LONDON, November 2.
SHANGHAI.—The death is announced of the notorious revolutionary Huang Sing, who was prominent in the conspiracy against Yuan-Shi Kai in 1913.

INDIAN TELEGRAMS.

(FROM OUR OWN CORRESPONDENTS.)

(BY WIRE.)

Simla.

Imperial Councillors' Memorandum.

An Important Dementi.

SIMLA, November 2.
In view of the erroneous impression likely to be created by the statements made in certain organs of the Press that the demands formulated in the memorandum submitted to H. E. the Viceroy by a number of elected members of the Imperial Legislative Council follow the lines of a Note or despatch on the same subject forwarded to the Secretary of State by Lord Hardinge, the Secretary of State authorizes the Government of India to say that no despatch of this character was sent by Lord Hardinge's Government and that these demands do not correspond with the views expressed by him privately by note or otherwise to the Secretary of State.

Calcutta.

Political Suspects in Bengal.

CALCUTTA, November 2.
On late the C. I. D. Police have been busy in dealing with political suspects. A large number of houses in Calcutta, Dacca, Tippera, Barisal, Mymensing, Noakhali and other eastern districts have been searched. The police arrested several young men most of whom are students of respectable parentage and some of them had been interned.

Bombay.

Mr Jinnah's Election Enquiry Ends.

POONA, November 2.
After the address by the Hon'ble Mr. Jinnah which was the greater part of yesterday and to-day and the Mr. Binning, which covered several hours, the

TELEGRAMS.

hearing of the inquiry into the allegations of bribery in connection with Mr. Jinnah's election to the Imperial Council concluded to-day. Mr. Percival, District Judge, who held the inquiry will now send his report to the Government of India through the Bombay Government.

Bombay Share Market.

BOMBAY, November 2.
The market in cotton mill shares kept steady to-day with only a limited business passing. Crescents were steady at Rs. 195, and Currimbhoyas at Rs. 320. Fazulbhoyas were steady at Rs. 615, and Pearls at Rs. 430. Davids advanced to Rs. 352½ and Standards were firm at Rs. 1,450. Kohinoors were steady at Rs. 700, and Madhowjis at Rs. 1,570. Swadeshis were steady at Rs. 1,675. Indore Malwas were quoted at Rs. 415. Phoenix was steady at Rs. 200. Bank shares were steady, the Bank of Bombay being at Rs. 1,518 and the Bank of India at Rs. 81. In miscellaneous shares Bombay Burmahs were steady at Rs. 1050. Tata Iron and Steel ordinary were at Rs. 320 and deferred advanced to Rs. 1210. Tramways were steady at Rs. 347½, 3½ per cent Government paper was quoted at Rs. 76, 4 per cent Terminals loan at Rs. 79½, 4 per cent Conversion loan ex-Warrant at Rs. 91 and Warrant at Rs. 10.

The Bombay Bank rate remains unchanged.

Mail Steamer.

BOMBAY, November 3.
The P and O Steamer "Kaiser-i-Hind" with outward mails of the 20th ultimo is expected to arrive in Bombay at 5 A. M. Tuesday next.

PUNJAB.

Constitutional Reforms.

The Punjab Congress Committee and the Indian Association, Lahore, are addressing the Hon'ble Sardar Sunder Singh Majithia asking him why he declined to join his elected colleagues on the Imperial Legislative Council in submitting the memorandum and whether he would at all support the reforms mentioned in that memorandum.

MADRAS.

Order of the Central Provinces and Behar.

Press Opinion.

LAHORE, November 2.
Comment on the Central Provinces and Behar order prohibiting entry or residence within their respective areas of Mrs. Besant.

The Tribune:—

One is simply surprised that such action should have been considered called for at all in the face of the strong and united protest recorded against a similar action of the Bombay Government at the Bombay Provincial Conference by men like Mr. M. K. Gandhi, the Hon'ble Mr. Srinivas Sastri and others. It sounds odd, to say the least, that the significance of such a protest should have been lost on any of the Provincial Governments so completely as to prevent it from taking into consideration peoples view that such action against a lady of Mrs. Besant's undoubted loyalty is wholly uncalled for.

The "Punjabee":—

There will presumably be the same protest against this action as against that of the Bombay Government until some other Local Government considers it wise to repeat the same action. If it is desired to confine Mrs. Besant to the Presidency of Madras there are sure other methods of attaining the end. We cannot help thinking that the Bureaucracy is aggravating its original blunder.

The "Bengalee":—

It seems that Mrs. Besant was about to proceed to Behar and the order will prevent her from carrying out that intention. Is it really believed by these Governments that Mrs. Besant is a dangerous person? We think it is enough that the Madras Government has brought her papers under the Press Act.

The "Amrita Bazar Patrika":—

Whose may be the next turn of course Mrs. Besant must on no account be allowed to attend the Congress at Lucknow; for if she goes there who knows that the Indian bureaucracy may not then be blown away! So the United Provinces Government must remain prepared to warn Mrs. Besant. There is, however, a shorter way and a better one to accomplish this object. If the Government of Behar and Orissa issue a similar order of prohibition it will kill several birds with one stone. She will not be able to come to Bengal without passing through Orissa and will thus be prevented from going up to the United Provinces and the Punjab and compelled to shut herself up in Madras. She may next be interned in a Madras village on an allowance of Rs. 25 per month to pass her last days as best as she can.

Plague in Palghat.

PALGHAT, November 2.
Plague is on the increase and up to now 9 attacks and 7 deaths have been reported. The Gundy Institute reported that spleen smears taken from the corpse of the first victim Andi contained no plague bacilli, but serum taken from consequent persons affected is certified to contain plague germs. The five indigenous cases that proved fatal on Sunday last are taken as pneumonic plague and since then two cases are lingering. One of these is the Municipal Sanitary peon who attended on duty disposing of the corpses. He is down with high fever and according to the testimony of the authorities he is developing bubos. The first infected area Kammelathara is strictly kept under observation, the contacts being segregated and a cordon is placed on duty to prevent ingress and exit. The authorities are doing every thing in their power to keep the disease from

TELEGRAMS.

spreading especially in view of the approaching car festival at Kalpatti to which the attendance of pilgrims from infected areas has been prohibited by Government in a Gazette notification.

Arrival of Wounded Soldiers

From Mesopotamia.

OLAVAKKOT, October 2.
During the small hours of this morning an ambulance train conveying the first batch of about 150 wounded soldiers returning from Mesopotamia passed through Olavakkot junction on their way to Cannanore where the old Military barracks have been repaired, renovated and fitted up for a comfortable convalescent depot.

BRIEF TELEGRAMS.

The public offices, schools and colleges remain closed to-day on account of the "fete des morts" or "All-Souls-Day."

The Additional Magistrate of Dacca has convicted Ambika Dyal Singh, Cashier of Messrs. Jarding Skinner and Co., of defalcating about Rs. 10,000 and sentenced him to two years rigorous imprisonment.

Latest Telegrams.

LONDON, November 2.
Crowded meeting in city to-day enthusiastically passed a resolution demanding more vigorous naval policy and calling for a declaration by Government that peace terms would include replacement by Germany of Allied vessels which had been sunk.

Norwegian steamers "Delta" and "Tromp" have been sunk, also a trawler. British steamer "Brierly-Hill" is reported sunk.

Serbian Communiqué says:—We repulsed attack at Budimirci and advanced and captured trenches on the right bank of Uernaeka. The French now hold Gardilovo.

AMSTERDAM—General Stein, new German War Minister, in a statement to Reichstag said:—"Kaiser has ordered me hither from Somme battle field, where I learned much. Enemy, especially British, are ever introducing new and more serious expedients in fighting in order quickly to attain their aims. All letters of Englishmen breathe determination to bear everything in national interests. Therefore it behoves us to endeavour to surpass enemy in their efforts."

సమకాలి కాభిప్రాయములు

(—○—)

పోలీసువారి చిత్రహింస

కలకత్తాలో నీ మధ్య నొక క్రిమినల్ సేరనుడు కొద్ది వారితో నిరపరాధిగా నెన్న బడియు బయటికి పో నేరడయ్యెను. కొద్దివారముగా నే వానిని మరియొక ఛార్జీ క్రింద పట్టుకొనవలసి యున్నది. క్రిందటి మారుపోలీసువారు వానినెంత బాధించుచుండిన నేడు వారికంత దడసి బయటికి పోవని ఖండితముగ జెప్పగలుగును! ఈ సంగతి వినినంతనే పోలీసువారు పెట్టు హింసలంత బాధకరములుగ ముందుకు నిశ్చయము యను సంత యమును గలిగించుచున్నది... పోలీసువారి నేకవిధముల నభివృద్ధిలోనికి వచ్చియు నింక నిట్టి ప్రారవేతల నేలవిడువవో తెలియకున్నది. సేరనునిగా బట్టుకొనిన వాని నోటనే వానికి వ్యతిరేకముగ బల్కించి వానినై నారోపించిన సేరయును స్థిర పరచుటకై యుండవోవు. కాని ఇందువలన వారి కేమి లాభము గలుగుచున్నది..... దూరమున కుగ్రామములలో జరిగిన నంత విస్మయము లేకుండవచ్చును. కాని పెద్ద పెద్ద పట్టణములలో పోలీసు అధికారు లుండుచోట నే జనుల నేకు లుండుచోటనే నందాపరుల నిటుల చిత్రహింసపూరిత లాసర్వి వారి సేరముల బలవంతముగా నొప్పించు సాధన మెటుల నిరంతర మభ్యసించబడుచున్నదో తెలిసికొన సేరకున్నాము. ... ఈబాధల తొలగించుటకుగా నొక పోలీసు స్థానని నియమించి పోలీసువారి యాధీనములో నుండు వారి కెట్టి దెబ్బలును బాధలును గలుగకుండునటు లప్పడవచ్చును పరిశీలించుచుండిన బాగుగా నుండునని తోచెడిని. "కోలారు గోడ్డుపట్టుకూర్చును." సంక్రామ దావాన లాహుతి.

ఈ మహాసంక్రామమున యూరపుఖండమున పనిచేయ గలిగిన వారలలో నొక కోటిమంది నైనికులు మరణించి రని సాధారణపు తక్కులబట్టి కన్పించుచున్నది. కనుకమాత్ర మేర శవములు పునుగు వెంటలై బడియుండుటను చిత్రలేఖకారులు ప్రదర్శించుదురు. ఇది భౌతవప్రపంచమున కిండుక సహాయ మొన రించుచున్నది... ఇందు మనము గమనింపవలయు ముఖ్యంశ మేమన ఈ చనిపోయినవారి రందరను యువకులే. 30 ఏండ్ల లోపలి జన్మములు! దీనిలన దేశమున నెంత ఫలకరత క్రి నశించి నదియు విస్మయనీయము!— నేమనుపత్రిక.

వికటభారతి తమ్ముడు

(1)

నేను చెప్పేదొకటి-చేనేదొకటి - నాకు వాక్యారత్నము-మొక్క-కార్య శూరత్వము తక్కువ-దైర్యము శూన్యము-అదైర్యము అమితం-స్వాతంత్ర్యము స్వల్పము-ఆంధ్రరాష్ట్రము నాకు అమోఘ-ఇదివరకే బాగా తద్విషయము లెల్లించినాను-బాగా పరిశీలన చేశాను. దైనికపత్రికలు-వార పత్రికలు-బాగా చూస్తున్నాను-నాకు స్నేహితులు-దివాన్ బహద్దరులు, రావుబహద్దరులు- మునిసిపల్ డైరములు, హాసర బల్లు-వారందరికి ఇది పెద్ద పులిగా యున్నది-ఆ తీర్మానము వచ్చేసరికి అయవము లాదాపు-నాకాంధ్రరాష్ట్రము రావలెనని యొప్పుది-నా యంతరాత్మ నన్ను ప్రేరేపించుచున్నది-గడచిన నాలుగు వత్సరములనుండి తీవ్ర వాదప్రవాదములు జరుగుచుండగా సావధానముగా విన్నాను-ఈ భయ వాదములు చెవిబట్టె విన్నాను-నా దృష్టికి న్యాయ మని దోచిన దానిని చెప్పటకు సాహసము లేదు- నేను రాష్ట్రమును గూర్చి విమర్శన విపులముగా చేస్తాను-నా వాక్యారత్నము గంభీరముగా యుంటుంది. పట్టుమని నా అభిప్రాయము ఇచ్చుటకు నాకు సమర్థతలేదు. నా గొప్ప స్నేహితులు ఒప్పుకొనుట, అదిగాక గవర్నమెంటువారు ఏమంటారో యని భయము-అందుచేత మాత్రాభావముగా వెల్లుటయే నుంచింది. ఆపద్ధతియే సభలలో అవలంబించుచున్నాను. రాష్ట్రము ఆవశ్యకమని గ్రహించినాను- గ్రహించినదానిని పూర్వముగా వెలిమిచ్చుటకు నాకుజంతు- ఇది నా దైర్యము నకు కొంచెము ఆటంకము- నా యభిప్రాయముల కనేకులు వేచియున్నారు. నే నెప్పుడు నాయభిప్రాయమును స్వయముగా యివ్వను- ఇదికాదు- అదిఅవును అనిచెప్పను. ప్రపంచములో జరిగేది ఏకరు పెట్టుతాను-ఇది నాపద్ధతి-నేను ఆంధ్రుడును - ఆంధ్రజాతియులో ఉన్నాను. ప్రజాపయోగము లగు సభలలో గూడ ఆంధ్రమే మాట్లాడుతాను-అగ్రము చేసికొంటే చేసికొండి-లేకుంటే మానుకొండి-నన్ను గౌరవించేవారే గౌరవిస్తారు-ఇదియే నా విధివిధానము-నేను సేకరసభలకధ్యక్షతవహించినాను-అందరికి ఆకాంక్షగము గావించినాను-నన్ను ఆంధ్రులే తాలాకాబోర్డు ప్రెసిడెంటుగా నెన్నుకొన్నారు. వారివలననే వివాదబహుద్ధర రావుబహద్దర్ బిరుదులు వచ్చాయి-కుద్రత ఆనరబిల్ మెంబరు అయినాను-గడచినదంతయును విచారింపినాను- నేను మునిగినదే గంగ- నేను వలచినదే రంధ్ర.

* * *

మండలసభలు జరుగుచున్నవి - తెలుగు జాతీయులకు 11 మండలములు - ఆయా మండలములలోనివారంతా, గొప్ప వారు, ధనికులు, జూనియర్లు, అంతా సమాజకే ముఖమువారు - గంభీరపదానుభవము లెరిగి పోవుచున్నది - ఉపమా, కాశీలకు లోటులేదు - వివేకాంతుగా వాక్యారత్నము జూపుచున్నారు - జాతీయకళాశాలను పోషించాలని అంతా తీర్మానిస్తున్నారు - ప్రతిఫలము ఏమిటో తెలియుటలేదు - ఎండవక వాననక - ఆ మానుమంతరావు పట్టాభిషిక్తారాజయ్యగారు లిరువురు - జేతనంచారము చేస్తున్నారు - కొద్దోగొప్పో ప్రతిఫలము కనిపించుచున్నది - అది చాలదు - చేయవలసినపని నేరేయున్నది - ప్రతిమండలమువారు ఒకసంచార కార్యదర్శిని జాతీయకళాశాలకు సామ్యుప్రోగుచేయుటకు నియమించండి. అతను ప్రతిగ్రామము తిరిగి ప్రజలకు బోధజేసి భవము సంపాదించును. అట్లు సంపాదించిన భవములో అతని జీతము పోగా మిగిలిన కళాశాల కివ్వవచ్చును. వత్సరమునకు మండలముమీద ఖర్చుపొను 2,3 వేలు రాబడి రాగలదు. అట్లు ఆంధ్రజాతీయుల అంతు సాగునకు అధ్యయనము 15 వేలు వచ్చును. ఇది కష్టముకాదు. మండల సంఘమువారు దలచిన సునాయాసముగా పని నెరవేరును. జాతీయ కళాశాల చిరస్థాయి అగును. ఈ తీర్మానమును గూర్చి మండలసభలవారు బాగుగా నాలోచించండి - నూతనమండలము త్రొక్కండి - కళాశాల తరఫున ప్రతిమండలమునకు సంచారమొనర్చి - కళప్రతిముల పంచి పెట్టి - గ్రామస్థులకు బోధచేసి చందాల నేర్పరచవలయును. ఇది కార్యశూరత్వము జూపువిషయము - ఎంతబాగుగా నెరవేర్చిన సంతృప్తియు - అప్పుడే మనము కార్యశూరలమని చెప్పుకొనుటకు గర్వపడుటకు సమయం బగును - అప్పుడే మన యుద్ధమును ఫలించును - కళాశాలనుగూర్చి నల్లెలు వ్యాపింపవలయునన్న యంతకన్న వేరుసాధనము లేదు.

* * *

అప్పుకుల ఆందోళనమునకు హద్దాలేమా పడ్డాలేదు- ఇంతమట్టుకు దెచ్చాను బందరుబాబు - పాతజేవాలయాలు బైటపడ్డాయి - స్త్రీదర్శకు - కోర్టులకు చేరినాండా పనిగలిగింది- అప్పుకులమీదేనా హంకారము అని కొందరంటున్నారు- దేవాలయాలు, బాగుపడతాయి - దేవుని భవము సద్వినియోగమునకు సరిపోతుంది - ప్రతి గ్రామములో - ప్రతి పల్లెలో- ప్రతి కుటుంబములూ - ప్రతిమనుష్యుడూ - దేవాలయముల తీర్పులను గూర్చి చెబుతున్నది వింటున్నాడు - బందరుబాబు కని పెట్టినది ఒకేప్లాను - పట్టుబట్టాడు - పులిపట్టు - ఆంధ్రులందఱు అపరిమిత ఆనందములో ఉన్నారు.

క్రిష్ణపాకశాల, తృతీయ వార్షికోత్సవము:- అంగలూరు గ్రామమున 20-10-1913 తేదీని పురజనులచే నొక యిన్ కంప్లీటు సెకండరీస్కూలు 16 మంది బాలురతోడను 1 ఉపాధ్యాయునితోడను స్థాపించబడియె. దానికి "క్రిష్ణపాకశాల" యను నామధేయం వేడిరి. పాకశాల కుక్క పక్షపు చందరుని మాడ్చి దినదినాభివృద్ధియై తనరాసుచుండెను. 1914 సంవత్సరములో 3వ విద్యార్థులను 1915 సం. లో 2 విద్యార్థులను 1916 సం. లో 3 విద్యార్థులను బందరు బెజవాడ హైస్కూల్ లో 5 ఫారంలో ప్రవేశించిరి. ఈ సంవత్సరము కుమారు 50 నుండి బాలురతోడను 3 రు ఉపాధ్యాయులతోడను విరాజిల్లుచున్నది. ఈ పాకశాల తృతీయ వార్షికోత్సవ మీ నెల 29 వ తేదీని శ్రీయుత జి. పుండరీకాచార్యగారి యాజమాన్యము క్రింద వైభవప్రసాదక ప్రహారీ పాసన జాతీయ శత్రువులతో నొక సభ జరుపబడియె. కుమారు 300 మంది సభికులు సభ నలంకరించిరి. అగ్రానాధిపతి గారి ప్రారంభోపన్యాస మైనపిదప పాకశాల కార్యనిర్వేదనను కార్యదర్శిగారు చదివిరి. పదపడి. పాకశాల ప్రధానోపాధ్యాయులు పాకశాలాభివృద్ధిని గూర్చి విపులముగా సభికులకు వివరించిరి. పిమ్మట విద్యార్థులు హృదయవంకమును, హాస్యవంక భూయిష్టము నైన వేలంసాటి, నాగకక డాక్టరు మొదలగు విషయములను ప్రదర్శించిరి. తరువాత కాలముయొక్క విలువ, లంచములు నాటిని మాన్యుచియును, చిర్రుకుప్పి, పల్లెటూళ్ళనుష్కిలి మొదలగు విషయములను గూర్చి విద్యార్థులు చక్కగా నుచున్నవనిచిరి. పిమ్మట జూలీయన్ నీజరు అను ఇంగ్లీషునాటకమును విద్యార్థులు ముచ్చటగా ప్రదర్శించిరి. అగ్రానాధిపతిగారి యుపన్యాసములతోడను వందనములతోడను, జయజయ ధ్యానములతోడను సభ ముగించిరి. అని వీరపనేని శేషాద్రిగారు వ్రాయుచున్నారు.

పోస్టాఫీసుకట్టము. పురుషోత్తమపల్లి కృష్ణాజ్ఞా:- మా గ్రామమునకు తరచుగా, వార్తాపత్రికలు, బంజు, ఉత్తరములు, మొదలయినవనేకములు వచ్చుచుండుటవాడుక. మా గ్రామము నిడదవోలుపోస్టలో జేరిన గ్రామము. మా గ్రామమునకు పోస్టుజవాను వారమున కొకటిరెండు పర్యాయములు వచ్చు నాచారము గలదు. మా గ్రామముకు రెండు మాడు ఆంధ్రాంగ్లేయ దైనికపత్రికలును, అయిదారు ఆంధ్రవాద పత్రికలును వచ్చును. కాని, సదరు పత్రిక లన్నియు సకాలమునకు అనగా ప్రతిదినమును మాకు అందినచో చాగున నుండెడిదియే; కాని అట్లు జరుగుట లేదు. పత్రికాధిపతులు పత్రికను సకాలమునకు పంపినను మాకుమాత్రము వారమున కొక పర్యాయము మాత్రమే చేరుచున్నది. పదిపండ్లెండు పత్రిక లొకేసారి వచ్చును. అట్లు అనుదినమును మాకు తేరకుండుటకు చాణమును. (1) మా గ్రామములో ఆఫీసు లేకపోవుట, (2) బీటు జవాను వారమున కొక పర్యాయము లేక రెండుసార్లు వచ్చుట, (3) నిడదవోలు సబ్ ఆఫీసు మాకు దూరములో నుండుట. ఈవైకారణములనల్ల మేము దైనిక పత్రికలను దెప్పించుకొనిన లాభము లేకపోవుట తటస్థించుచున్నది. మా గ్రామమునకు వార్తాపత్రికలు మాత్రమే గాదు; నిరివిగా ముసీయాద్దు. ఉత్తరములు బంగీలు, ఇనుస్కూర్లు మొదలయినవి అన్నియు, తరచుగా వచ్చుచుండును. కావున దొరతనమువారు మా యందు దయ యొంచి మా గ్రామమున నొక పత్రికావహన కార్యస్థాన మొకటి నెలకొల్పి-మా గ్రామస్థుల కష్టముల పాపహరణకు, గాక లేదా, ఆఫీసును ప్రత్యేకముగా మా గ్రామమున నెలకొల్పిన, నష్టము వచ్చునని దొరతనమువారికి తోచినచో బీటు జవాను ప్రతిదినమును, మా గ్రామమునకు వచ్చునట్లు ఏర్పాటు చేయ ప్రార్థికులు. - ఒక విలేఖరుడు.

కృష్ణ దేవరాయకాలపు ఆంధ్రవాక్యాయస్థితి నెఱింగించు చారిత్రకభాగము వెల రు. 1-2-0 ప్రతులకు 1 ప్రతి యనాం. గ్రంథ వికేతలకు మంచి కమీషను ఇవ్వబడును. ఇండియా ఇంగ్లాండులయందును ముద్రాధికారాలచేతను ప్రాచ్యజాతీయ భాషాపండితులచేతను గొనియాడబడినది. ఎస్ పంతులు నెం. 22 య. ఆచార్యుల వీధి, మద్రాసు.

ఆంధ్ర సర్వోత్కృతాల-విద్యా ప్రవృత్తి. ఇది శ్రీయుత కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి గారిచే వ్రాయబడినది. వెల 0-4-0 పోస్టేజి ప్రత్యేకము. ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, 7, తంబు శెట్టివీధి, మద్రాసు.

573 ఆధునిక కవిజీవితములు శ్రీరాజా భుజంగరాయకృతము. ఆంధ్రవాణి కియ్యదిపుట్టి నిల్లు. ఇందు 250 ఘనకవి పండితోత్తముల రచనా సమగ్రమును, వారి జీవితములను గలవు. 500 పుటలు వెల రు 1.8-0. భారతీ వేరహపుర, ఏలూరు.

వికటాపాలిప్రశంస ఇది వెన్నెలకంటి అప్పారాయ విరచితము. వెల 0-4-0 పోస్టేజి అధికము. ఆంధ్రపత్రికా ముద్రణాలయము, 6 తంబు శెట్టివీధి, మద్రాసు.

యం. టబులప్ప అండు బదర్సు. పుష్ప పరీక్షకులు, విత్తనముల వర్తకులు మొక్కలు, కూరగాయల సప్లయదారులు. 588 బెంగుల్వూరు సిటీ.

క్రిశ్చియన్ గోపాలకృష్ణ గోఖలేగారి చక్కని రంగుల చిత్రపటము ప్రతి 1-కి వెల 0-1-0 12 ప్రతులకు 0-9-0 వి. పి. ఖమ్మం ప్రత్యేకము. ఆంధ్రపత్రికా కార్యాలయము, పోస్టుబాక్సు 212, మద్రాసు. 557

Magic Cure! Marvellous effect!! Bathing Oil Price Rs. 0-8-0 Iron tonic pills 1 bottle of 48 pills 2-0-0 Anti Malarial Drops Price 6 Doses 0-8-0 Discriptive Catalogue free on application ALLBUTT & Co., 491 CHEMISTS BROADWAY MADRAS. Approved by Text Book Committee కథలప్రకరములు:- 1. సరస్వతి (2) సులోచన (3) కానల్య వెల రు. 0-4-0 చేహోగ్యమును, ధాతు పుష్టియు నొసంగు టానిక్ మాత్రలు 48 కి రు. 1-0-0. 523 "నిద్యానిధి", 87 నామస్వామివీధి, మద్రాసు.

శారదాంబ ఇది శ్రీధర్మబోధిని యను నాటకము. సంఘమరాచాన సంస్కరణమునకుహర్ష మిందు జూపబడినది. వెల 0-4-0 పోస్టేజి నేలు. ఆంధ్రపత్రిక ప్రస్, 7, తంబు శెట్టివీధి, మద్రాసు.

మోటారు బస్సు మోదరాబాదు యిలాకాని తయారుచేయబడిన దాని మాదిరి 25 మనుష్యులకు సరిపడునట్టియు 1 1/2 టన్ను బరువును మోనుగలిగినట్టియు; ఇండియాజేతపు శీతోష్ణ నితికిని రోడ్లవైచే వచ్చుటకు అనుకూలముగ నుండునట్లు రేడియేటరు మొదలగు మాతనసౌకర్యములు గలిగినట్టియు, కాంటి నెంటిక మోటారు కారు ఇచ్చుడు క్రయమునకు సిద్ధముగ నున్నది. మతీయు 30, 25 మనుష్యులకు తగిన రిపబ్లిక కారులు కూడ రెండు కలవు. The South Indian Motor Co., "WELCLOSE," 584) PETERS' ROAD, ROYAPET.

536 సర్వవృత్తిక విష సంజీవిని.
మాకు (100) చూపాయలు బహుమతి.
ఏదైనా వచ్చుచున్నా ! నవ్వుచు బోదురు !!

తేలు కొంటిపోతు వలన, మంట
పోట్లకు తగిన పరిహారమును బొంద
లేక మిగులకష్టపడువారలకై మేమి
యాచనమును గనిపెట్టితిమి. కుట్టిన
చోట నీమందును డ్రైక్లెక్టలో ప్ర
కారముపయోగించిన ఒకటిరెండు
నిమిషములలో మంటలు పోట్లుపో
వును. ఈయాచనమునందు గుణము
లేదని ఋజువు చేయు వారలు
మా యాచనమును మాకు తిరుగపంపి తమకు సెలవైన
మొత్తమును రాబట్టుకొనుటయేగాక (100) చూపాయల
బహుమతి నందుటకును నర్హులగుదురు.
కేల 2 సీసాలు గల ప్యాకెట్టు 1-కి 8 అ. పోస్టేజీ ఆదాయ
ఒకరేతదన (2) ప్యాకెట్టు తెప్పించుకొన్న పోస్టేజీ ఉచితము
1 డజన్ ప్యాకెట్టులకు పోస్టేజీతో రూ 5-0-0
1 డజన్ ప్యాకెట్టు కొన్నవారికి (1-8-0) వెలగల
చాక్లెట్ పోకెట్ పేనా ఇనాము.
స్వామిత్ కోరువారు ఆరిజా స్టాపు పంపవలెను.
టి. సీతారామ మొదలియారు.
8. కందప్ప మొదలిపిడి, తిరువల్లిక్కేణి, మదరాసు.

అమృతాంజనము

చక్కని డబ్బీతో నహా సీసా 1-కి వెల 0-8-0

తలనొప్పలమాన్యును వాయువుపోట్ల పోగొట్టును
పార్శ్వపునొప్పల బారదోలును. పోట్లపోగొట్టును
అమృతాంజనం డిపో. } 109, ఫ్రెరికోడ్డు, బొంబాయి
7, తంబునెట్టి వీధి, మద్రాసు.

చిన్న పురుగులు

124

వెద్ద వెద్ద బట్టతలను జేయును.

చుండు, బోడి యగుట, వెండ్రుకలూడుట,
పుర్రెవై జల, అన్నియు చుండుపురుగుల వలన
గలుగును.

Don't
Let 'em
Dig

పాతకులారా! ఈ పురుగువలె కేయింబవళ్లు,
విధి విరామములేక మీరు పనిచేసినచో
మీ మీగ్గుహములలోని నేల కొట్టెల్లు
బంగారుతో నింపబడియుండును.
తీరికలేక పనిచేయుచుండు ఈచుండు
పురుగునకు, అతివ్యాధికయి పేరొందిన
తెనెటిగ నహాకారిగా నుండగినబంటు.
చుండు ఆరంభమయిన వెంటనే నిరో
ధక నిర్బంధద్రవ్యముల నుపయోగింపక
పునేషించిన అచిరకాలముననే బట్టతల
వారితో సహాధ్యాయి గావలసినవచ్చును.
కావున ఇట్టి పరమకత్తువును

“కామినియా నూనె”

సహాయమున సంహరింపుడు. చుండును బోగొట్టును
వెండ్రుకలను రాలివర్చును. పుర్రెచుండును బోగొట్టును.
తలకట్టుకు పరిమళ సుగంధద్రవ్యము.
ఈరీతిని, నకలు నూనెలను తయారు చేయువారి మోస
మున పడకుడు.
కేల బుడ్డి 1-కి రు. 1-0-0 వి. పి. రు. 0-4-0
8-కి రు. 2-10-0 వి. పి. రు. 0-7-0
ఉచితము.

ఈ నుగుణముల ఋజువు పరమటకయి, అర్థశాస్త్ర
పంపుకొనువారికెల్ల ఒకసారి వాడుకొనుటకు సరిపోవునంత
నూనె గల సీసా ఉచితముగ బంపబడును.
సోలు ఏజెంట్లు:—
ఆంగ్లో యిండియన్ డ్రగ్ అండుకెమికల్ కంపెని,
నెం 155, జుమ్మావనీదువీధి, బొంబాయి.

బాధాపీడితులకు వరము: ఐనోడిక్ సహితమైన డా॥ పి. డి.

సావంతుని వనోపధిసారసపరిల్లా

అపరిశుభ్రపు రక్తమువలన జనించుబాధ్యములకు కిరీటుమంటి మందు. కురుపులకు, మచ్చలకు గండమాలలను
పుండ్లను, ప్రాతనొప్పలను అన్ని విధములవలన గలుగు చర్మరోగములను పోగొట్టును.

మిక్కిలి శక్తివంతమైన రక్తశుభ్రకారిణి (28)

వనోపధిసారసపరిల్లా గుణ మిచ్చుట నిస్సంశయము, సహజమైనను మధ్యవచ్చినను అన్ని విధములైన దోషములను
పోగొట్టును. శరీరమునందలి పాదరసదోషములను, మలబద్ధకమును కారణబంధమును నొప్పలను పోగొట్టి రక్తమును
శుభ్రపరచును. శరీరాశోగ్యమును గలుగ జేయును. 16 రోజులవర కుండుటకు 4 టేబుల్ స్పూన్ బుడ్డిలలో అమృతమును.

ప్రాప్తిటరు:— పి. డి. సావంత్. 144. ఫనసవాడి. నెం 2 బొంబాయి.
Proprietor P. D. SAVANT. Fanaswadi No. 144, No. 2, BOMBAY.

కల్యాణి - ప్రతితుండు

ఇది పేక్సియన్ ర్మను ఇంగ్లీషు మహాకవి నాటకము ననుసరించి
తేట తెలుగున త్రిలకును బాలరకును తెలియనట్లురచింపఁ
బడినది. ఇతర భాషాకవుల రచనా చమత్కారములు, మన
తెలుగువారికి తెలుపవలయునని ప్రారంభించిన వానిలో నిది
మొదటిది. దీని కథాసంవిధానమును పాత్ర చమత్కారమును
రచయిత అద్భుతములు. కల్యాణి అ 1. ప్రతితుండు

దైత్య కవచము

చురుజునకు గల పాపము గుణములలో దైత్యము
ప్రధానము. దైత్యులచేత ఆపదలయందు మనస్సు చలించ
కుండుట. చురుజుడు ధరింపఁదగిన యన్ని కవచములను అస్త్ర
శస్త్రములచే జేదంపఁదగినవి. ఈదైత్య మనెడి కవచమో
యస్త్ర శస్త్రములకు అభేద్యము. ఈదైత్యమును ప్రతిపాదించుటకై
“అన్యత్రభీష్మాత్ గాంగేయాత్ అన్యత్రచ మానా
మతిః” అనెడి జి శ్లోకముండైన భీష్మనియొక్క చక్రతము
వలె సులభమైతిని తెలిపియున్నది. వెల 6 అణాలు.

ఆర్. వేంకటేశ్వర్ అండ్ కో,

285 ఆనందముద్రాలయము, మద్రాసు

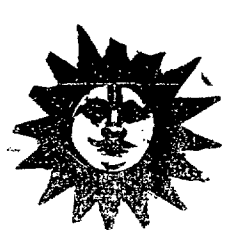
RUBBER STAMP

P. N. SIMHAM & CO.
MADRAS
RUBBER STAMP MFRS.

రబ్బరు స్టాంపులు. “ రు 2
ఇత్తెల్లిక్కు నీలులు. “ 1
కన్యూరి “ తులం 30
గోల్డో జవతి “ 6
పచ్చకర్పూరం “ 2
కుంకుమపువ్వు “ 1.4
నాలుయింగువ 12 “ 1
పుగందివక్ర హుడి రత్తి “ 1
వేలియక్ సింహాంతండు క్రస్ట్ “ 1
ఆదియప్పనాయునివీధి, మద్రాసు.

కుంకుమపువ్వు

పువ్వు
కుంకుమపువ్వు

పువ్వు
కుంకుమపువ్వు

స్వచ్ఛమును నిర్మలము నగు కుంకుమపువ్వు,
మానద్రవరకును. కొనువారు సూర్యమార్కును
గమనింపుడు. కరస్పాక్ డెన్సు మొదలగునవి
ఇంగ్లీషున వ్రాయవలయును:—

ఎస్ నారాయణ అండు కంపెని,
(53) 21. హమ్మంపిడి, బొంబాయి.

అమృతాంజనము డిపోవారి దివ్యోపధములు.

రు.అ.	రు.అ.	రు.అ.
దంతచూర్ణము పండ్లతోముటకు ... 0-2	తామర తైలము; తామర, తీటకు ... 0-4	మోహిని తైలము వెండ్రుకలు పెరుగుటకు ... 0-12
జీర్ణసాహజము మాత్రలు అడిగ్గమునకు ... 1-4	కుంకుమ తైలము డబ్బీ 1-కి ... 0-4	రోమహరి వెండ్రుకలు ఊడుటకు ... 0-8
దంతశాలనారి పండ్లచూరుకు ... 0-8	సురత్తి గారకము సీసా 1-కి ... 1-0	ఉబ్బినమునకు మందు సీసా 1-కి ... 1-0
వజ్రగుళికలు ధానుచ్చుడికి ... 1-0	కఫహరి శీతగిట్టు దగ్గులకు ... 1-4	కస్తూరిమాత్రలు వెద్దని, పుంచివి 50-కి ... 0-10
బ్యూహరి బ్యూములకు సీసా 1-కి ... 0-12	కఫహరిమాగ్గము. దగ్గు, ఉబ్బినములకు డబ్బీ 1-కి ... 0-8	సుఖభోగి మాత్రలు ... 1-0
మూలశంకు తైలము డబ్బీ 1-కి ... 0-12	వాయువుపోట్లకు మందు ... 1-0	సుఖభోగి తైలము పుండ్లకు ... 1-0
తేలుగుండు తేలుకానుకు సీసా 1-కి ... 0-8	గుండరితైలము, ముఖకాంతికి ... 0-8	విశేషములకు మాత్రలు డబ్బీ 1-కి ... 0-8
తేల్రాంజనము కంటివ్యాధిలకు ... 0-4	పగుళ్లకు తైలము శిశిపగుళ్లకు ... 0-6	గ్రహణి మాత్రలు డబ్బీ 1-కి ... 0-8
కలకాయాక్షరము వాంఛిభేదముకు ... 0-6	కన్యకాలహరి చెవిపోటుకు ... 0-6	శిశోవేదన మాత్రలు తలనొప్పలకు ... 0-12
గజ్జిక తైలము గజ్జికడలకు డబ్బీ 1-కి ... 0-8	జాలారి మాత్రలు మలబద్ధమునకు ... 0-8	కాలినపుండ్లకు నూనె సీసా 1-కి ... 0-8
చామరకలకాయము సీసా 1-కి ... 0-6	జంతువారిచో ఎముకలకు ... 0-8	శేకుడు ద్రావకము సీసా 1-కి ... 1-0
వెలకు గుండు సీసా 1-కి ... 0-4	కుసుమార మాత్రలు, కుసుమబ్యాగ్గులకు ... 1-0	తాంబూలమాత్రలు, కుసుమనాగునందును 50-కి ... 0-8

అమృతాంజనము డిపో, మద్రాసు అండు బొంబాయి.